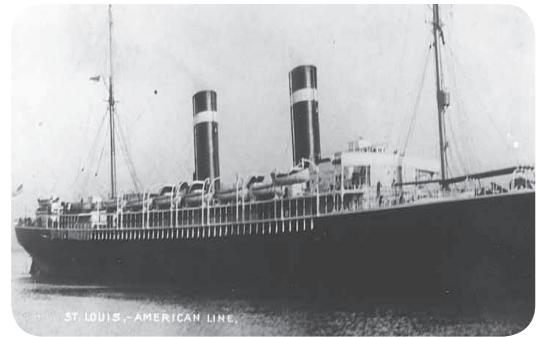

Mit ér a zsidó, ha keresztény?
7. oldal

Az angol antiszemitizmus
8. oldal

A halálhajó
12. oldal

ÚJ KELELET

FÜGGETLEN HETILAP - ALAPÍTÓ FŐSZERKESZTŐ: DR. MARTON ERNŐ לייז

24 oldal ■ 12.00 sekel, Eiláton 10,50 sekel ■ 20571. szám ■ 2014. szeptember 11. csütörtök ■ 5774. elul 16.

Lieberman: „Minden katonai akció a Hamaszt erősíti, új stratégiára van szükség”

Avigdor Lieberman külügyminiszter szerint a Gázai-övezet uraló terrorszervezet minden izraeli hadműveletből politikailag győztesen kerül ki, ezért nemzetközi koalíció alakítását sürgeti a terrorizmus ellen.

A külügyminiszter vasárnap a Herzliai terrorelenes konferencián tekintette át Izrael biztonsági helyzetét, és megállapította: minden katonai hadjárat a Hamasz ellen csak a gázai terrorcsoport politikai pozícióit erősíti.

„A legutóbbi Cuk éjtán – Szilárd sziklaszirt a harmadik hadművelet volt, amelyet az izraeli haderő Hamasz ellen indított. A terrorszervezet ezt is túlélte. Ha az első hadművelet előtt rakétáik csak 15 km-re, Szdérotig értek el, most már Tel Aviv és Rison

Lecion légtérben robbantak – érvelt.

A külügyminiszter hangsúlyozta, hogy a Hamasz minden ellene indított hadművelet után egyre nagyobb veszélyt jelent: rakétáik már Hederán túlra is eljutottak, és egyre súlyosabb robbanófejet képesek szállítani. A veszély azonban nem csak a rakéták műszaki adataiban rejlik, hanem abban a tényben, hogy minden hadművelet politikailag a terrorszervezetet erősíti a nemzetközi porondon.

Lieberman arra is figyel-

meztetett, hogy ha most lennének választások a Palesztin Autonómiában, a Hamasz élén álló Iszmail Hanijje a szavazatok 66 százalékát kapná.

A külügyminiszter hangsúlyozta: a különböző nemzetközi egyezmények, szerződések és megállapodások nem hatékonyak az Izraelt és más országokat fenyegető terrorizmus ellen, miután azokat a második világháború után, teljesen más körülmények között alkották meg, amikor még hadseregek álltak szemben hadseregekkel.

„Ma a nyugati hadseregeknek olyan kérdésekre kell választ adniuk, hogy mi a teendő olyankor, amikor egy terrorszervezet iskolákból, mecsetekből vagy a kórházakból lö. A terroristák kihasználják a szabad világ erkölcsi alapállását. A Hamasz saját polgári lakosságát élő pajzsként, túszként használja” – mondta.

Lieberman ismét részletezte Izrael diplomáciai nehézségeit a nemzetközi porondon. „Általános vélekedés szerint mine-

künk a palesztinokkal van problémánk. A valóságban azonban három tényező szerepel a konfliktusban: az arab államok, a palesztinok és az izraeli arabok. Mindezt egyszerre, egyetlen csomag-megegyezés keretében kell megoldani” – vélte a külügyminiszter, majd hozzátette: „Olyan nagylelkű ajánlat, mint amelyet Olmert tett Annapolisban [2007. novemberében], és amit Abu Mázén elutasított, többé nem lesz. Minden kísérlet, hogy csak a palesztinokkal jussunk egyezsége, eleve kudarca van ítélve.”

A jobboldali politikus figyelmeztette a nemzetközi közösség Herzlián jelen lévő biztonsági szakértőit a radikális iszlám csoportok között fellelhető hasonló elemekre.

„Az Iszlám Állam módszerei megegyeznek a Hamasz módszereivel. Szükség van a Nemzetközi Büntetőbíróság és a nemzetközi normák megváltoztatására” – jelentette ki Lieberman.

„A terrorista csoportok, köztük az ISIS legfonto-

sabb munkaeszköze a modern média: az internet, a Facebook. Az interneten végeznek agymosást, és ugyanott toboroznak fegyvereseket is. Új jogszabályokra van szükség, amelyek korlátozzák az internet-szolgáltatást azokban az országokban, amelyek megengedik, hogy ezeket az eszközöket használják a rosszindulatú ideológiák propagálására” – tárta fel az összefüggéseket a külügyminiszter, és egyben üdvözölte az amerikai kezdeményezést, amely nemzetközi koalíciót hirdetett az Iszlám Állam eltörlésére.

FORRÁS: Itay Blumenthal cikke a ynet hírportálon, fordította Halmos László

UPC Direct medium és Direct + Hello HD Magyarország csomag lehetőséget nyújt több mint 100 magyarnyelvű tvadó (pld. Nóta, Muzsika, RTL2, Jóga tv) digitális vételére HD minőségben is! M1, A parabola árába foglalt Duna, Dunaworld, M2 és a Euronews csatorna ingyenes.

Új szolgáltatás: biztonsági kamerák beszerelése és javítása

!Fiók irodák az egész országban

0187-209-002 :ELI: TEL

HIRDETÉS ÉS ELŐFIZETÉS ÜGYBEN HÍVJA GEORG EDRI T A
 .050/534-5041-ES TELEFONSZÁMON

 37
 9 771565 391001
 11/09/2014

Vasárnap éjszaka a rendőrök összecsaptak a muzulmán fiatalokkal Kelet-Jeruzsálemben. A fiatalok megtámadtak egy benzinkutat és az arab és zsidó negyedek összekötő villamost is, jelentős anyagi károkat okozva a fővárosnak.

A Golán fennsíkon, az izraeli-szír határ közvetlen közelében folynak a harcok a lázadók és a szír kormányerők között. A Watan News hírügynökség szerint a kormányerők több harciállást visszafoglaltak a lázadóktól és számos harcost megölték.

Lieberman, bár elégedetlen a kormány munkájával, jelenleg nem akar kilépni a koalícióból. Úgy véli a kormány népszerűségének leginkább azok az új törvényjavaslatok árthatnak, amelyek az állam és a vallás szétválasztására koncentrálnak.

A Hamasz egyik magasrangú funkcionáriusa hivatalosan is bejelentette, hogy megkezdték az újabb alagutak ásását. Otef Aza lakói aggódnak, a hadseregben bíznak, a kormányban már kevésbé. Szerintük a bejelentés nyílt felszólítás az újabb háborúra.

Az Arab Liga vezetője felszólította a szövetség tagállamait, hogy szálljanak szembe az Iszlám Állammal és támogassák Obama amerikai elnök erőfeszítéseit az Iszlám Állam katonai és politikai megfékezésére. A Nato csapást mér a Kalifátus hadseregére.

Egy francia újságíró szerint, aki korábban együtt raboskodott a két lefejezett amerikai újságíróval, a brüsszeli zsidó múzeumnál elkövetett merénylet gyilkosa szintén az Iszlám Állam terroristája. Felismerte benne egyik korábbi fogvatartóját.

A Sheba kórház kertjében köszöntötték 36. születésnapján Shai Si-man-Tov alezredest a barátai és családja. A Golani 12. egységének parancsnoka Szadzsaije közelében sérült meg, több hete kórházban van.

Izraeli katonák mentették meg az elrablástól vagy kivégzéstől az ENSZ katonákat múlt héten. Az ír alakulat valószínűleg a fidszi szigeteki katonák sorsára jutott volna, ha izraeli katonák nem lövik a lázadók állásait, hogy az ENSZ katonák elmenekülhessenek.

Szabadtérben nevet dohánylevelekből gyorsan és hatékonyan állítana elő Ebola elleni kísérleti gyógyszert a Protalix Bio Therapeutics, izraeli cég. Elegendő alapanyag és szabad kapacitás áll rendelkezésre a ZMapp vakcina előállítására.

Az izraeli arabok körében nő az Iszlám Állam (ISIS) támogatottsága. A hétvégén egy észak-izraeli mecsetben az imám a kalifátus támogatására szólította fel a híveit. Júdea-Somronból már jónéhány palesztin csatlakozott az ISIS-hez.

A Júdea-Szamariai rendőrség négy hónapos nyomozás után letartóztatott négy férfit, akiket azzal gyanúsítanak, hogy prostitúciós hálózatot tartottak fent. A nőket alapos agymosásnak vetették alá, és alkohol valamint drogfüggővé tették őket.

Mahmud Abbas türelme fogyóban. Egyiptomban úgy nyilatkozott, amennyiben nem sikerül keresztül vinnie a Palesztin Hatóság igényeit a közös Hamasz-Fatah kormányban, akkor kilépnek a koalícióból.

Vall a főkolompos a három izraeli tizenéves elrablásának és meggyilkolásának részleteiről

Múlt csütörtökön engedélyezték Huszám Kauaszme (Husam Kawasme) vallomásának a nyilvánosságra hozatalát, amelyben részletezte a három izraeli fiatalember: Ejal Jifrách, Gil-ad Sáer és Naftali Frenkel júniusi elrablásának és meggyilkolásának az előzményeit és körülményeit.

Kauaszme, az emberrablás és gyilkosság kitervelője és fő szervezője Jordániába készült szökni, ám ezt a hadsereg különleges egysége megakadályozta, amikor Suáfát menekülttáborban elfogta és letartóztatta. A terrorista hollétét a Sin-Bét, az izraeli belső titkosszolgálat derítette fel – a távozás előtti órában...

Huszám Kauaszme, a főkolompos, a Hamasz nyugati parti (ciszjordániai) hálózatának az aktivistája, fivérével a Gázai övezetben 220.000 sékelt gyűjtött össze az emberrablás anyagi kiadásainak a fedezésére. A pénzből megvásárolták a rablás célját szolgáló autót, két géppisztolyt, revolvereket és töltényeket.

Huszám Kauaszme 1995-től hét évet töltött izraeli börtönben a Hamasz tagjaként elkövetett terrorcselekmény büntetéseként.

Egyik fivére, Mahmud Kauaszme 20 éves börtönbüntetését töltötte egy Beér Sévában elkövetett kettős öngyilkos robbantás szerve-

zése miatt, amely összesen 16 halálos áldozatot követelt, ő azonban 2011-ben, a Gilád Salit szabadonbocsátását lehetővé tevő ügylet során szabadlábra került.

A rablást és gyilkosságot elkövetett két terrorista, Maruán Kauaszme és Amar Abu Aisa mindmáig szabadlábon van, tartózkodási helyük ismeretlen.

Maga Huszám Kauaszme a gyilkosság után részt vett a három fiú holttestének az elteme-

tésében, majd segítette a két gyilkost, hogy rejtékhelyet találjanak.

Huszám Kauaszme a gyilkosság rekonstruálása alkalmával elmondta, hogy Maruán Kauaszme a gyilkosság elkövetése után jelentette: az "akció" nem úgy sikerült, ahogyan tervezték, miután csak egy túszt akartak ejteni, akit gyilkosságért elítélt terroristákra próbáltak volna kicserélni.

Halmos László

Újjáépítés nemzetközi felügyelettel A Sinai-félsziget felé bővíülhetne Gáza?

Az izraeli külügyminisztérium szívesen látná, ha a Gázai övezet újjáépítését egy nemzetközi békefenntartó alakulat felügyelné, amelynek mandátuma részét képezné „a Hamász és egyéb terrorcsoportok” újrafegyverkezésének megakadályozása is - adta hírül vasárnap internetes oldalán a Háárec napilap.

A biztonsági kabinetnek benyújtott indítvány szerint a külügyi tárca meggyőződése, hogy egy ilyen katonai erő a zsidó állam érdekeit szolgálja, amennyiben képes hatékony biztonsági műveleteket végrehajtani az enklávéban.

Miniszteri szinten eddig még nem folytak megbeszélések a kétoldalas dokumentumban bemutatott tervezetről, amely - külügyminisztériumi források szerint - német, brit, francia és egyéb európai országok által tett javaslatok alapján született. Az említett államok a gázai háború alatt olyan többnemzeti alakulat létrejöttét szorgalmazták, amely a 2005 és 2007 között az övezetben szolgált európai megfigyelő misszió kor-

szerúsított változatán alapulna.

A dokumentum szerint a misszió tagjai fegyvert viselnének, feladataik közé tartozna az övezetben működő milíciák lefegyverzése és az Egyiptommal közös határ palesztin oldalának, valamint bizonyos belső körzeteknek - és azokban egyebek mellett az ENSZ által működtetett intézményeknek - a figyelése is.

Egy meg nem nevezett, magas rangú külügyi tisztségviselő szerint Egyiptomnak kulcsszerepet kell játszania a javaslatról szóló megbeszéléseken. Az észak-afrikai ország a gázai válság ügyében folytatott tűzszüneti tárgyalásokon a rafahi határátkelő megnyitását ahhoz a feltételhez kötötte, hogy az övezet felőli oldalát a palesztin elnöki gárda ellenőrzi a Hamász jelenléte nélkül. Egyiptomi és palesztin tisztviselők helyi sajtójelentések szerint cáfolták hétfőn azt az izraeli médiában terjedő hírt, miszerint Abdel-Fattáh esz-Szíszi egyiptomi elnök jelentős területet ajánlott fel a Sínai-félszigeten a Gázai övezet kibővítésére.

Az izraeli katonai rádió szerint Szíszi 1600 négyzetkilométerről mondana le a palesztinok javára, amivel a Gázai övezet jelenlegi területe az ötszörösére nőne. Az újonnan alakuló körzet határain belül létrejöhetne egy független állam, amely teljes mértékben a palesztin hatóságok ellenőrzése alatt állna. Ugyanakkor a terv szerint a ciszjordániai palesztin városok csupán autonómiát kapnának, és Mahmúd Abbász palesztin elnök lemondana államalakítási ambícióiról a Jordán-folyó nyugati partszakaszán.

Az állítólagos egyiptomi indítvány alternatívát kínál a közel-keleti viszályok egyik legkényesebb kérdésének megoldására is: a visszavágyó palesztin menekültek a többszörösére nőtt Gázai övezetben telepedhetnek le. A tervezetet az izraeli tudományügyi miniszter megfontolandónak minősítette, a Habájt Hajehudi (Zsidó Otthon) nevű jobboldali nacionalista párt frakcióvezetője pedig lelkesen üdvözölte azt.

Ugyanakkor az egyiptomi ál-

lamfő hétfőn tagadta, hogy a fentiekhez hasonló ajánlatot tett volna Abbász legutóbbi kairói látogatása alatt - jelentette a Maszr al-Arabíja nevű egyiptomi hírportál. A Maan palesztin hírügynökség szerint Abbász hivatala is kreálnak nevezte az egyes izraeli és palesztin sajtóorgánumok által terjesztett értesüléseket.

Az el-Balad egyiptomi hírtévé internetes oldalán két napja arról számolt be, hogy Abbász az említett indítványról az általa irányított Fatah párt tagjainak tartott egyik beszédében szót ejtett, de akkor azt egy magas rangú egyiptomi kormányképviselőnek tulajdonította.

Abbász pártja előtt határozottan elutasította a javaslatot, amely Giora Eiland volt izraeli biztonságügyi tanácsadó ötletének felelevenítése. Egy hasonló egyiptomi tervet a palesztin vezetők már 1956-ban elvetettek, és most is indokolatlan lenne a palesztin menekültkérdés megoldását a szomszédokra hárítani - közölte a palesztin elnök médiajelentések szerint. *mti*

MAGYAR FIATALOK ZARÁNDOKOLNAK AUSCHWITZBA

Idén szeptember 17. és 21. között kétszáz magyar fiatal indul útnak, hogy részt vegyen a Szent Egyed közösség Krakkóban és Auschwitzban rendezett nemzetközi ifjúsági találkozásán. Nagy Jánost, a pécsi közösség vezetőjét kérdeztük a zarándoklatról.

- Kétezer közép-európai fiatal utazik Krakkóba és Auschwitzba, elmennek az emlékmúzeumba, találkoznak túlélőkkel. Magyarországról is sokan indulnak útnak. Kik ezek a fiatalok?

- Elsősorban gimnazisták és részben egyetemisták, akik hallottak arról, hogy a Szent Egyed közösség zarándoklatot szervez Krakkóba és Auschwitzba. Olyan fiatalok, akiknek történelem- vagy hittanórán beszéltünk erről az útról, részt vettek a megemlékezéseinken, együtt néztünk meg színdarabot ebben a témában, vagy hallottak egy túlélőt beszélni, akit a közösség meghívott hozzájuk. Így sikerült felébreszteni bennük a kíváncsiságot az iránt, ami hetven évvel ezelőtt Magyarországon és Európában történt. Vannak közösségeink Kelet-Közép Európában: Csehországban, Lengyelországban, Szlovákiában, Ukrajnában, Oroszországban, Romániában is. Ezekről a helyszínekről is érkeznek gimnazista és egyetemista fiatalok.

- A Szent Egyed közösség két évente megszervezi ezt találkozót a fiatalok számára. Nemzetközi ifjúsági zarándoklat a történelem egyik legtragikusabb színterén, de nem történelmi emléktúra. Miért éppen ide szervez ifjúsági találkozót egy keresztény közösség?

- A 20. század legnagyobb tragédiájához, a II. világháborúhoz és ezen belül a Soához a szélsőséges nacionalizmuson és rasszizmuson keresztül vezetett az út. Ezek az érzések és gondolatok ma sem jutottak nyugvópontra. Ahogy Varga Béla holokauszt túlélő fogalmazott: „A krematórium lángjai ugyan kialudtak, de a fajgyűlölet parazsa ott van a mélyben.” Fontos, hogy megértsük, mi vezetett ehhez a bűntényhez, miért kellett 430 000 magyar zsidónak, mintegy másfél millió európai zsidónak és romának, gyerekeknek, nőknek, férfiaknak és aggastyánoknak hazájuktól több száz kilométerre, a Visztula mellett fekvő koncentrációs táborokban meghalniuk.

- A hitünket és erkölcsünket faggató kérdés ez. És jó fiatalon feltenni őket. Mert ez a fiatal generáció fogja építeni országainkat. És ha ők elhatározzák, akkor tudnak is tenni azért, hogy országainkban ne legyen fajgyűlölet, ne gyűlölettel és megvetéssel tekintsünk például a romákra, hanem a szolidaritás civilizációját építsük.

- A hitünkről van szó. Akik ott szenvedtek és meghaltak, kiszolgáltatottá és a legkisebbekké váltak. Jézus az evangéliumban a legkisebbekkel azonosítja magát (Mt 25,31-46). Vannak ma is legkisebbek, kiteszítottak, haj-

léltalanok, intézetekben élő elmagányosodott idősök, bevándorlók és menekültek. Ki fogja őket befogadni, ki fogja őket támogatni? A szolidaritás kultúráját át kell adni. Ferenc pápa mondta június 25-én, amikor ellátogatót a Szent Egyed közösséghez Rómában: „A szolidaritás nem szitokszó, hanem keresztény szó!” A zarándoklat célja, hogy erőt találjunk a szolidaritás kultúrájához.

- A mai fiatalok az utolsó generáció, amely még személyesen találkozhat a haláltáborok túlélőivel. Ezen a nemzetközi ifjúsági találkozáson elkísérik a résztvevőket a holokauszt túlélői, beszélnek a fiatalokhoz. Mit jelent számukra az ő tanúságtételük?

- Az a tapasztalatom, hogy rengeteget. Talán mert a túlélők igen nagy tapasztalattal rendelkeznek az élet mélységeiről, s bizonyos értelemben a pokol bugyraitól is, úgy tudnak szólni a fiatalokhoz, hogy az megbabonázza őket. Rita Prigmour, egy roma ikerpár egyik tagja, akin Mengele kísérletezett, két éve beszélt az auschwitzi zarándoklaton. A náci a csecsemő

Ritának injekciót adtak a szemébe, hogy megváltoztassák annak színét, és egyéb más szörnyűségeket műveltek. Ikertestvére meghalt, ő túlélte, de egész fiatalkorában szenvedett a kísérletezés következményeitől. Rita képes volt mindenkinek megbocsájtani, semmi gyűlölet nincs benne. A fiatalok az előadás után nem akarták őt elengedni, kérdezték, és mindenek igen emelkedett és örömteli hangulata volt. Vagy Varga Béla bácsi, akit az előbb idéztem: ő az auschwitzi zarándoklat után eljött Pécsre is, mert a helyi fiatalok meghívták. A Zsolnay Negyedben másfél órán át mesélt, de senki nem akart hazamenni, teljes csend volt. Pedig a tanárok azt mondták, hogy a gyerekek a negyvenöt perctől alig bírják ki nyugodtan. Idén májusban Fahidi Éva író, a holokauszt túlélője járt nálunk Pécsen. Kétszáz fiatal hallgatta, vastapsot kapott tanúságtétele után, őt is körbevették, autogramot kértek tőle, egy szóval fantasztikus velük találkozni. Budapesti és monori barátaink hasonló tapasztalatokról számoltak be, amikor túlélőt hívtak meg egy-egy osztályba, vagy más rendezvényre.

- Ez a harmadik találkozó, amit tervezünk és megvalósítunk. Reméljük, lesz negyedik, s adja Isten, hogy eljöjjenek túlélők még arra is.

- A Szent Egyed közösség 1968-ban jött létre, a világ nyolcvan országában van jelen. A rendszeres közös imádság és a szegények szolgálata mellett fontosnak tartják a különböző vallású és kultúrájú emberek közötti párbeszéd elősegítését. Minden évben más-más európai nagyvárosban – idén Antwerpenben – rendezik meg a vallások közötti béketalálkozót. Két évente szervezik meg fiatalok számára a nemzetközi ifjúsági zarándoklatot Krakkóba és Auschwitzba.

Thullner Zsuzsanna/Magyar Kurír

EGY PESTI LÁNY...

Az immár felnőttkorúságát elérő Zsidó Nyári fesztivált áthatotta a különböző színvonalas műsorosaival a holokausztra való megemlékezés. A számos előadás közül kiemelkedő színészi teljesítményével ezúttal egy olyan monodramát hallgathattunk meg ami a közönség számára is minden bizonynyal örök élmény marad. Talán az előzményről annyit, hogy egy véletlen műve volt, hogy a darab rendezője Szántó Erika Londonban egy könyvkereskedésben megpillantotta Förster Vera kapaszkodj című önéletrajzi írását. Megvette és az egyébként is magyar származású írónő könyvét lefordította magyarra. Nem titkolt szándéka volt, hogy ezt az írást a zsidó kultúrában is közreadja színpadra feldolgozva. A főszerepben az eddig kevésbé ismert Olasz Ágnes igazából megmutatta kiváló színészi képességeit.

A darab egyébként az 1920-as évek utáni társadalmi beállítottságát mutatja be úgy ahogy a darab címe is jelzi, egy pesti lány nézőpontjából. A monodráma végigviszi a nézőt a kezdetektől a borzalmakig vagy a második világháború zsidóellenes gyűlöletéig. Az önéletrajzi drámában látott feszültségeket hallgatva, bizony a nézőtérre ülők soraiban sokaknak kicsordult a könny a szemükből.

Lévai György/Budapest

EXODUS, AVAGY A ZSIDÓK ÚJABB KIVÁNDORLÁSI HULLÁMA EURÓPÁBÓL

Franciaországban, Görögországban, Magyarországon és Németországban előretört a szélsőjobb, az antiszemitizmus erősödését Franciaországban, Magyarországon és Belgiumban érzékelték leginkább egy EU-s kutatás válaszában. A gázai háború fokozza az antiszemitizmus mértékét Európa-szerte, sokak számára az Izrael politikájával való szembenállás igazolásul szolgál a nyílt zsidógyűlölethez, még akkor is, ha sok zsidó szintén erőteljesen támogatja a palesztin állam létrejöttét.

A tömeg bosszúért üvöltött, a lövedékek pedig záporoztak a zsinagógára, míg az imádkozók szézsúfolódtak az épületben. Akár valahol Európában az 1930-as években – csakhogy ez Párizs keleti részében történt 2014. július 13-án.

Több ezres tömeg gyűlt össze, hogy tiltakozzon a Gáza ellen végrehajtott izraeli légitámadások miatt. A tiltakozás azonban hamarosan a zsidók elleni általános erőszakba torkollott. A zsinagógába szorultak közül valaki később azt mondta az izraeli televízióknak, hogy a kinti viszonyok „az intifádára [az izraeli megszállás elleni palesztin felkelésre] emlékeztettek”.

A bent rekedt zsidók közül néhányan kiverekedték magukat az épületből, miközben a rohamrendőrség igyekezett föloszlatni a tömeget. A francia miniszterelnök, Manuel Valls „a legkeményebben” elítélte a támadást, az egyik közösségi vezető, Joel Mergei pedig „legmélyebb megdöbbenését és felháborodását” fejezte ki. Mint kiderült, eredménytelenül. Két héttel később 400 tüntető egy zsinagógát és több, zsidó tulajdonban lévő üzletet támadott meg a Sarcelles-ben, Párizs északi negyedében „halál a zsidókra” kiáltással. A támadást még ki is plakátolták előre, mint annak idején a pogromokat a cári Oroszországban.

Bár a legtöbb erőszakos cselekmény Franciaországban történt, az antiszemitizmus mértéke Európa-szerte növekszik, s ezt a gázai háború is fokozza. Az Egyesült Királyság-beli Community Security Trust (CST, a zsidó közösség biztonságát monitorozó non-profit szervezet) szerint kb. 100 antiszemita incidens történt júliusban, kétszer annyi, mint általában egy hónap alatt. A CST ezért biztonsági figyelmeztetést adott ki a zsidó intézmények számára. Berlinben egy csoport Izrael-ellenes tüntetőt akadályoztak meg abban, hogy egy zsinagógára támadjanak. A belgiumi Liege-ben egy kávézó tu-

lajdonosa táblát tett ki az üzletre, mely szerint a kutyákat szívesen látja, ám a zsidókat nem.

A francia és európai zsidóság egy részét az erőszak nem éri váratlanul. Hetven évvel a Holokauszt után a legrégebben jelenlévő gyűlölet ismét felüti fejét a világban. Némelyeknek az Izrael politikájával való szembenállás igazolásul szolgál a nyílt zsidógyűlölethez, még akkor is, ha sok zsidó szintén erőteljesen ellenzi Izrael jobbrafordulását és támogatja a palesztin állam létrejöttét.

A Jewish Chronicle szerkesztője, Stephen Pollard szerint „Ezeket az embereket nem azért támadták meg, mert az izraeli kormány politikáját támogatják. Azért támadták meg őket, mert zsidók, akik a mindennapi életüket élik.”

Az egyik májusi hétvége például mintha csak összefoglalná, milyen sötét is a helyzet. Május 24-én egy támadó egy Kalasnyikov gépkarabéllyal tüzet nyitott és négy embert megölt a brüsszeli Zsidó Múzeumban. Másnap az Európai parlamenti választásokon a szélsőjobb előretört Franciaországban, Görögországban, Magyarországon és Németországban. Franciaországban a Nemzeti Front győzött az EP-választáson, amiről sokan úgy vélik, annak előjele lehet, hogy végül az országos parlamenti választásokon is magához ragadhatja a hatalmat.

Talán a legmegrázóbb a görögországi Arany Hajnal párt előretérése. A párt, amely nyílt neo-náci nézeteiről ismert, a szavazatok csaknem 10 %-át szerezte meg, ezáltal három képviselőt juttatott az Európai Parlamentbe.

Magyarország egyes vidékein, különösen az elszegényedett északi és keleti régióban, a Jobbik a kormányon lévő jobboldali Fidesz ellenzéke. A Jobbik az európai választásokon a szavazatok 14,7 %-át szerezte meg. A párt tagadja az antiszemitizmus vádját, noha még Marie Le Pen, a francia Nemzeti Front vezetője is elutasítja a

velük való együttműködést az Európai Parlamentben.

2012 novemberében a Jobbik egyik vezető parlamenti képviselője, Gyöngyösi Márton azt javasolta, állítsanak össze listát a magyar zsidókról, elsősorban a Parlamentben és a kormányzatban dolgozókról, mivel „nemzetbiztonsági kockázatot” jelentenek.

Egyes körök sötét idők előjeleinek látják a brüsszeli támadást és az EP-választási eredményeket. „Mikor szólnak az amerikai és az izraeli zsidók az európai zsidóknak, hogy indulni kéne?” – teszi fel a kérdést az ismert amerikai zsidó újságíró, Jeffrey Goldberg. Hát nagyjából most.

Egy kutatás szerint, amelyet az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége publikált 2013 novemberében, a megkérdezettek 29 %-ának fejében fordult már meg a kivándorlás gondolata azért, mert nem érezte magát biztonságban. A felmérés megjegyzi, hogy a zsidóság Európa-szerte „inzultusnak, diszkriminációnak és fizikai erőszaknak van kitéve, és – az Európai Unió és tagállamai közös erőfeszítései ellenére – nem tűnik úgy, hogy mindez a múlté akarna lenni.”

A felmérés résztvevőinek kétharmada úgy véli, az antiszemitizmus létező probléma a vizsgált országokban. Összesen 76% válaszolta, hogy hazájában a megelőző 5 évben az antiszemitizmus fokozódott. A helyzet legjelentősebb romlását Franciaországban, Magyarországon és Belgiumban érzékelték a válaszadók.

„A tendencia riasztó” – mondja Natan Saranszki, a Szochnut elnöke. „Európában a biztonságért való aggodalom fokozottabb, mint Ázsiában vagy Dél-Amerikában, a bizonytalanságérzet növekszik. Szinte hihetetlen, hogy Franciaországban, Belgiumban és sok más országban a zsidókat figyelmeztetik, ne menjenek az utcára kipában.”

A New York-i székhelyű Anti-Defamation League felmérése hasonló eredményt mutat. Az ADL Global 100 című közvélemény-kutatás 102 ország 53 000 nagykorú állampolgárának válaszait vizsgálva azt találta, hogy 26 %-uk mély antiszemita előítéleteket táplál. Ezek a válaszadók a tizenegy, a zsidókra vonatkozó negatív sztereotípiák közül hat vagy több esetben

választották a „valószínűleg igaz” feleletet.

A kutatás szerint Európában Svédországban a legalacsonyabb az antiszemitizmus, Kelet-Európában pedig a Cseh köztársaságban, a kép azonban még ennél is árnyaltabb. Svédország harmadik legnagyobb városa, Malmö a zsidóság számára az egyik legkevésbé biztonságos hely Európában. Az antiszemita támadások száma 2010 és 2012 között megháromszorozódott. 2012 során a város kb. 700 fős zsidó közössége 60 incidenst jegyzett föl. 2012 októberében pedig a zsidó közösségi háznál bomba robbant.

Hannah Rosenthal, az USA Külügyminisztériumának antiszemitizmus elleni küzdelemért felelős különleges megbízottja úgy fogalmazott, hogy Malmö az „új antiszemitizmus” markáns példája, ahol a zsidógyűlöletet az Izrael iránti gyűlölet áruhájába öltöztetik.

A zsidó vezetők véleménye szerint az izraeli kormánynak vagy palesztin-politikájának kritikája nem antiszemitizmus. A konfliktussal kapcsolatos józan, nyílt vita üdvözlendő, különösen most, amikor Gáza kapcsán magasra csapnak az indulatok. De a Közel-Kelet egyetlen demokratikus államának megszállottan engesztelhetetlen démonizálása és pusztulásának kívánása már antiszemitizmusra utal.

Az online közösségi oldalak jól használható felületet adnak a gyűlölet terjesztésére, ezt pedig előmozdítja az iszlámisták és a baloldal közti szövetség, mondja Ben Cohen, a Some of My Best Friends: A Journey Through Twenty-First Century Anti-Semitism (A legjobb barátaim között is... - Utazás a XXI. századi antiszemitizmusban) című mű szerzője. „Az az állítás, hogy a zsidóság az egyetlen nemzet, amelynek nincs joga az önrendelkezéshez, Izrael befekettítése, mintha csak a náci Németország vagy a fajüldözött Dél-Afrika reinkarnációja volna, a kijelentés, hogy az 'Izrael-lobbi' a háttérből manipulálja az Egyesült Államok külpolitikáját – mindez kétségtelenül antiszemitizmusra vall.”

A cikk eredeti változata a Newsweek magazinban jelent meg. Fordította: Rozgonyi Dóra.

HALMOS LÁSZLÓ:

Mit ér a zsidó, ha keresztény?

Szándékosan választottam ezt a provokatív címet. A legtöbb magyarul olvasó ember antagonisztikus ellentétet, kibékíthetetlen feszültséget érez a két szó: zsidó és keresztény között. Hogy is lehetne hordozója a két vallásnak, két, annyira eltérő hagyománynak egy és ugyanaz az ember?

Írásomat egy nagyon kedves kollégámmal folytatott vita előzte meg. Hadd áruljam el: az illető – hölgy.

A Facebook szociális hálón indult kezdeményezésről van szó: mindenki feltehetette legkedvesebb magyar versét. Sok magyarországi és izraeli zsidó Radnóti Miklós-verset választott. Általam nagyrabecsült, irodalomkedvelő és -művelő kolléganóm indignálódva kérdezte: hogyan is választhatja egy zsidó egy kitért-kikeresztelkedett költő versét, hogyan szavazhat órá, ha az mégannyira tehetséges is, még ha élete közismert, tragikus véget is ért, amikor elhagyta ősei hitét, elhagyott minket, valamennyiünket?

Alapjában véve igaza van. Valamikor nagyon régen, húsz évszázaddal ezelőtt itt, ebben az Isten-szeme látta, angyalok-járta országban egy szekta született a már akkor is történelmi viharok-verte népben. Egy történelemformáló karizmával, prófétikus képességgel bíró prédikátor hirdetett Izrael népének a Mennyek országáról, hitről, szeretetről, igazságról, a bűnök bocsánatáról. A tömegek imádták, pálmaágakat szórtak elé, Messiásként, Felkentként éltették.

Tanításában nem volt semmi, ami eltért volna őseiétől: még a leginkább vitatott „Isten fia” szóképp sem idegen az ószövetségi fogalmi körtől: csak a későbbi magyarázatokban („mit értett alatta”) jelentkezett a lényegi eltérés az eredeti és az abból kiágazott elmélet között. És ahogyan az Ybetű egy törzsből kiindulva, felfelé tartva kétfelé ágazik, úgy ágazott kettőbe a héber hagyomány és a görögül leírt új tan, és a kettőnek a követői többé nem beszéltek ugyanazon a nyelven. A többi, ahogyan a közhely tartja, már történelem.

A legtöbb félreértés a fogalmak pontatlan értelmezéséből származik.

A „vallás” viszonylag modern fogalom. A magyar személyi igazolványokba és útlevelekbe évtizedekig be volt vezetve hordozójának a „vallása”. Akkor is, ha azt tulajdonosa egyáltalán nem „vallotta”, hanem akaratától, meggyőződésétől függetlenül felmenőitől örökölte.

A félreértés abban áll, hogy a zsidó, más megnevezéssel héber nép – nép. Nem „faj”, nem „vallás”.

Az ügyben egyedül autentikus héber iratokban „Ám Jiszráél” – עם ישראל – Izrael népe szerepel. A mai héberben a „vallás” fogalomra használt „dát” – דת – kifejezés Eszter könyvében fordul elő, vagy húsz helyen, „szokás” értelemben. A szó még csak nem is héber, hanem perzsa eredetű, ott „törvény” a jelentése: Ezra (Ezsdrás) könyvében ilyen értelemben jelenik meg. „Vallás” értelemben a szót a héber nyelvújítók vették át.

Magyarországon, eltérően a diaszpóra (szétszóratás) legtöbb országától, széles lehetőség nyílt a befogadó, a többségi néphez való hasonulásra. Az erre ható igyekezetet az uralkodó osztály többnyire elfogadta, szívesen vette. Míg Lengyelországban vagy Oroszországban az ottani milliós zsidóságot – önvalóságának megfelelően – különálló nemzetnek tekintették, és a zsidóságról a kereszténységbe történő őszinte vagy színlelt áttérés a legnagyobb ritkaságnak számított, addig Magyarországon a tizenkilencedik század végétől a második világháború előestéjéig a jelenség tömeges volt.

Az Újvári Péter által szerkesztett, 1929-ben kiadott „Magyar Zsidó Lexikon” 1028 oldalán felsorolt több ezernyi híres magyar-zsidó

10 százalékanak (!) a neve után * (csillag-jel) tudatja, hogy vallását elhagyott, illetve ilyen felmenőtől származó, de közismerten zsidó eredetű személyről vagy családról van szó.

A huszadik század magyar – vagy pontosabban: magyarországi – irodalom olyan kiváló alakjai, mint Radnóti Miklós, Szerb Antal, Sárközi György, Halász Gábor vállalták a magyarságba való beolvadás, az asszimiláció „utolsó lépcsőjét”, a ki- vagy megkeresztelkedést.

Igekötő tetszőleges.

Heine lehetett a példakép, akinek, úgymond, „keresztlevele volt a belépőjegye az európai kultúrába”.

Az európai kultúra négyük számukra a megaláztatást, az agyonveretést, a tömegsirt jelentette.

Radnóti Miklóst Abdán verték agyon, a másik három Balfon nyugszik, a legyilkolt munkaszol-

gálatosok tömegsírjában.

És mennyi hasonló sors, vállalt és megcsalatott önazonosság!

Hogy az áttérés mennyire rejtett magában valódi hitet, vagy mennyire szolgált kibúvóként a már várható veszély elől – nem tudható. Radnótit néhol „katolikus költőként” említik, a születésekor megkeresztelt Szerb Antal azonban – a gyakran tapasztalt antiszemitizmusra adott válaszként – nem sokkal a tragikus vég előtt már így nyilatkozott: „Megtaláltam a definíciót: magyar anyanyelvű zsidó vagyok!”

Egy anekdóta járta be Budapestet a harmincas években, a „kitérek” járványszerű megszorodása éveiben.

Radnótiék intellektüel baráti köre egyszer meghívót kapott egy gazdag, de kitartóan ortodox zsidó rokon péntek esti vacsorájához.

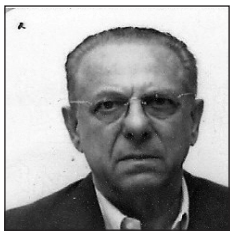
Amikor feltálaták a fő fogást, a fenséges sóletet libasülttel, az egyik „újkeresztény” költő tréfásan, bűnbánatot színlelve így kiáltott fel: „És én ezt a vallást hagytam ott!”

Ennyit a „vallás”-cserék komolyságáról és őszinteségéről. Tisztelet a kivételnek, ahol valódi lelki meggyőződés vezet a másik táborba.

(Nota bene: Heine ódában áradozott a sóletről. „Sólet a valódi kóser / isteni ambrózia, / Paradicsom kéj-kalácsa...”)

Ki milyen imádságot mond a Sóban elpusztított költőkért? Aligha bír jelentőséggel. Én Kaddist mondok utánuk.

DR. KENDE GYÖRGY:

Az angol antiszemitizmus torz arca

Anglia mintegy 260.000 főnyi zsidósága fokozódó aggodalommal tekint országa tűzvészszerűen terjedő antiszemitizmusának megoldhatatlanságára és kétharmaduk aggodalommal tekint angliai jövője elé. A szégyenletes események, melyeknek mintegy az Izraelben történtek az okai Gázával kapcsolatban, de ne áltassuk magunkat a probléma sokkal mélyebb. Noha Anglia 6%-nyi muszlim lakossága élénk, lelkes és odaadó szerepet visel a gyalázatban, de semmiképpen nem lehet tehermentesíteni a helyi politikai rendszert, a politikusokat, a biztonsági rendszert, az egyházakat, az egykor híres bírósági szisztémát, a városi hatóságokat, a nevelési szisztémát stb., egyszerűen senkit. Tisztelet a néma kivételnek, de a bűnösök között cinkos aki néma (Babits).

A II. Világháborús évek előtti időben (1933-1938) sem hiányzott az antiszemitizmus, az antiszemiták és nácizmussal szimpatizálók Angliában, melynek fertőzése nem is annyira csak a rossz nyelvek szerint, egészen a lemondott trónörökös is eljutott, továbbá említsük Sir Oswald Ernald Mosley Labour politikust és volt kormánytagot, akinek Németországban lefolyt titkos második házasságának tanúja jobbhíján Adolf Hitlet és a gnóm Göbbels voltak (1936) és akit aztán fasiszmusa miatt száműztek Angliából, valójában miért is nem állították bíróság elé? Az akkori időkben azonban volt valaki, akiféle jelenleg nagyon hiányzik Anglia és a világ megmentéséhez, Sir Winston Churchill.

Egy újabb beszámoló, mely az angliai zsidó közösségek biztonságával foglalkozik azt állapítja meg, hogy az antiszemita megnyilvánulások négyötöde a metropolitán Londonban és Manchesterben történik, de egyéb körzetek sem mentesek a gyalázattól. Amellett, alapul véve az utóbbi öt évet, a 2014-es év kitűnik az antiszemita megnyilvánulásokban. Megjegyzendő, hogy az év első felében különösen sok antiszemita zavarkeltés volt, vagyis jóval a jelenlegi Gáza konfliktus előtt. Ezen adatok éles ellentétben vannak a Guardian, a BBC, az Independent és Reuter azon állításaival, hogy az indítóok a jelenlegi gázai konfliktus.

Kezdjük gyakorlati példákkal: Jonathan Mc-Kean-Litewski 26 éves bolti alkalmazottat kirúgták állásából, miután megtagadta a nyakában hordott Dávid csillag levételét, nehogy istenments irritálja a bolt vásárlóinak izléstelenségét. Kétlem, hogy a munkaadók felkérték a bolt nyakukban keresztet viselő alkalmazottait hasonló aktusra, miután bizonyára tudniuk kell, hogy nyakon viselt kereszt ingerlően és sértően hat az érzékenylelkű muszlimokra, még a kereszties háborúk ideje óta és azt sem tudom, hogy viszonyulnak az üzlettulajdonosok a nyakukban félholdat viselőkkel szemben. A lényeg az, hogy a jogegyenlőség és a multikulturalizmus Angliában megőriztessen, mindaddig, szimpla, visszataszító antiszemita aktusról van szó.

A Gateshead utcáján kora reggel, az orthodox zsidó közösség rabbiját négy általam muszlimnak feltételezett ifjú „könnyebben” inzultálta (bocsánat iszlamofób feltételezésemért) és ezért a rendőrség, származásuk megnevezése nélkül, bíróság elé citálja Qai-ser Malik 19 éves, Balawal Sultan 18 éves és két másik, meg nem nevezett fiatal elkövetőt. Zsidó templomok és más közösségi épületek előszeretettel választott és gyakori célpontjai mindenféle antiszemita megnyilvánulásoknak.

London központjában a Sainsbury szupermarket láncolat üzlete előtt Izrael ellenes tüntetők randalíroztak és ordibáltak. Az üzlet vezetője kötelességének tartotta az üzletben eladásra kínált kóser árut leszedni a polcokról (2014 augusztus 16). Az érdeklődő egy üzleti alkalmazottól azt a választ kapta: „mi Gáza szabadságát támogatjuk”. Azon tények, hogy az említett eltávolított áruk angliai és lengyel gyártmányúak, semmi kapcsolatba nem hozhatók Izraellel, csak kihangsúlyozza az árúeltávolítás direkt antiszemita jellegét. Vajon az üzlet érzékenylelkű dolgozói eltávolították a „halah” (muszlim kasrut) árut, miután az ISIS horda gyilkolta a yazid keresztényeket? Azt bizonyára nem, mert az angliai keresztények rá se köpnek keresztény áldozatokra, sem a múltban, sem jelenben, szimpla antiszemitizmusról van szó, amit lelkesen támogatnak. Nem szégyellik a krisztusi szeretettel átitatott keresztények, hogy a yazidok megmentői a szintén üldözött muszlim kurdok? Képzeljük el egy röpke pillanatra, mi történt volna, ha a yazidokat a zsidók gyilkolták volna?

Palesztín zászlót lobogtató és ordibáló „ázsiai kinézésű” tüntetők, behatoltak a Birmingham Tesco szupermarketbe, agresszívan viselkedtek a bolti személyzettel és vásárlókkal egyaránt, lerámolták a „zsidó árut” a polcokról. Angliában nem beszélnek muszlimokról, mint törvénybeütköző cselekedetek elkövetőiről, hogy elkerüljék a rasszizmus és iszlamofóbia vádakat, ehelyett használják az „ázsiai kinézésű” kifejezést, mintha Angliában mindenki gyengeelméjű volna és nem tudná miről is van szó. Muszlimokról csak akkor beszélnek ha adományokat adnak egyetemi intézményeknek, footballcsapatot vásárolnak, vagy azokat

anyagilag támogatják. Muszlim bűnözők nem léteznek, csak „ázsiai kinézésűek”. Húsz rendőrre volt szükség az „ázsiai kinézésűek” megfékezésére, akik természetesen a rendőröket is megtámadták és egyet megsebesítettek. Az angol rendőrség azt csinálja, amit a politikusok irányítanak és az antiszemita légkörért a politikusokat illeti a felelősség. Mikor az a két „ázsiai kinézésű” személy (két fekete muszlim) lefejezte azt szerencsétlen angol katonát, fényes nappal a város közepén, szimpla vallási fanatizmusból és örületből, jogos félelem volt retorziótól. A rendőrség mindent elkövetett és sikerrel, hogy muszlim mecseteket és intézményeket megvédje. Hol van ugyanez a rendőrség mikor „ázsiai kinézésű” tüntetők rombolnak és tüntetnek Anglia lojális zsidó polgárai ellen?

Hogyan viselkednek ilyenkor az angliai politikusok, mikor a rendfenntartó közegeket megtámadják? A Labour árnykormány és a parlament tagja, Shabana Mahmood, feltételezhetően „ázsiai kinézésű”, biztatta és támogatta a rendbontókat. Az említett Shabana, mellesleg finomlelkű nőszemély, aki pakisztáni szülők Angliában született és nevelt gyermeke, már a papa is fontos személyiség volt a Labour pártban. Shabana lelkesen harcol Izrael ellen és hogy a nőkért is tegyen valamit, ellenzi a niqab (arcot teljesen elfedő álc, gyakorta fekete, talibánál kék) viselését betiltó törvényt. Valódi széplelkű demokrata, aki mindent elkövet, a nők egyenjogúsága ellen. Jómaga nem visel niqab-ot. Akinek fahumora van elkacarázhat azon, hogy mi Shabana Mahmood feladata a Labour árnykormányban: a belügyminisztérium keretében a bevándorlás és a terrorizmus elleni feladatok felelőse volt 2011-ig, azóta a felsőbb oktatás árnyminisztere. Csoda, hogy van terrorizmus Angliában?

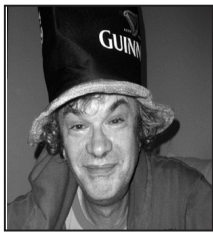
Helytelen azt gondolni, hogy kizárólag muszlim eredetű parlamenterek vesznek részt angliai antiszemita/antiizraeli megnyilvánulásokban. Andy Slaughter és George Galloway, mindketten a Labor parlamenti tagjai, zavartalanul egyeztetik össze „szocialista” világszemléletüket, beteges antiszemitizmusukat, muszlimofiliájukat és támogatásukat a Hamasz és egyéb terrorszervezetekben. Az említett két szemét közös Izrael ellenes tüntetésen vett részt, melynek egyéb résztvevői: Hafiz al-Karmi az angliai palesztin fórum, hamasz szervezet, képviselője, Ismail Patel iszlám aktivista, aki a házasságtörő asszonyok megölését favorizálja, a francia holokauszt tagadó Roger Garaudy, Dr. James Thring és Lady Michele Renouf, egykori táncosnő és hirdetés-csillag, mindketten lelkes neonácik, akik azt vallják, hogy Hitlernek volt igaza és nem a Szövetségeseknek. Ilyeneknek nincs helye Angliában bolondokházában? A Neturej Kharta emenciáit jobb ha nem említem. Nagy a világ szemétdombja!

Az angolok előbb a sikertelen kereszties hadjáratok folyamán, majd a világbirodalmuk

megalapítása alatt kerültek szoros kontaktusba a muszlim világgal. Semmiképpen nem lehet azt mondani, hogy a kapcsolat jó volt, hiszen a muszlim világ állandó harcban állott az angolokkal. Ennek ellenére kifejlődött egy egyirányú szimpátia, az angolok részéről a muszlim irányba, de sohasem fordított irányba. Az angolok kifejlesztettek egy bizonyos romantikát, melynek legjobb példája az „Arabiai Lawrence” volt. Említhetjük a véres szudáni Máhdi háborút, vagy a véget nem érő lázadásokat Pakisztánban és Indiában? Mi is volt a második világháború alatt, melyet Anglia nehezen élt túl, az arabok nem csak, hogy nem segítettek Angliát, de lázadtak Irákban, Szíriában, Egyiptomban, Pakisztánban és Palesztinában. Mindezek ellenére az angol külpolitika szüntelen és fáradthatatlanul kereste az arabok kegyeit. Jelenleg 6% Angliában élő muszlimnak, valamint az olaj milliárdoknak is, lealázó szerepe van a mai Anglia életében.

Ahogy a dolgok kínéznek, nem hat, de hatvanhat százalék muszlim él Angliában. Angliai és fantáziamentes politikusi kialakítottak egy olyan rendszert melyben azt a szót, hogy muszlim, vagy arab tilos kiejteni és gyártottak egy mesterséges fogalmat „ázsiai kinézetű”. Aki ezeket a mesterséges megállapításokat megszegi, ellentétesen viselkedik az angol liberalizmussal, rasszistának, iszlamofóbnak van megbélyegezve, amitől úgy félnek az angolok, mint járványoktól. Kitaláltak egy további mesterséges fogalmat is, a multikulturalizmus. Angliában nem létezett kultúra a háború utáni tömeges bevándorlás előtt? A bevándorlók „kultúrája” javított az angol kulturán, vagy adott valami pozitívumot hozzá? Csak kiürítette tartalmából. Ha egy kecskepásztor belép Cambridgbe vagy Oxfordba, az valamit is ad hozzá a tudományos nivóhoz? Vajon az Angliában elkövetett autóbusz robbantások számos halálos áldozattal és sebesülten, belső terrorizmus, nők és kiskorú lányok szisztematikus és tömeges nemimegerősökölése, bűnözés, „ázsiai kinézésű” egyedek által nem egyenes következménye a multikulturalizmusnak? Káros, eredménytelen és amellet értelmetlen is a zsidó vagy izraeli mellékvágányra terelni figyelmet. Aki szelet vet, vihart arat és a vihar akadálytalanul közeleg. Csak a zsidók fognak fizetni? Ez, alapozva a közelmúltra és a napokban történetekre, téves, gyászosan téves.

Nehogy valaki azt gondolja, akárcsak egy röpke pillanatra is, hogy az Angliában háborgó muszlim tömeg valódi célja a kasrut, a zsidóság és Izrael. Memento: Adolf Hitler zsidókkal kezdte, aztán jöttek gyorsan sorra a többiek. Az „érzékeny” muszlimok már nagyon gyakran tüntetnek már a jelenben is, fából faragott sérelmeik miatt. A közeljövőben jönnek a tüntetések hivatkozással a muszlimok érzékenységre, a disznótermékekkel kapcsolatban, előbb olyan üzletekben ahol muszlimok is vásárolnak, aztán mindenhol. A valódi cél azonban, a kereszténység, Európa és a demokratikus államrendek lerombolása. Az érdekesség az, hogy ezt egyes muszlimok nyilvánosan is hangoztatják, a baj ott van, hogy a fülek süketek. Hogy mi lesz azután? A másfélvezredes káosz, szentháborúk, gyilkosságok, tudatlanság, nyomor folytatása.

AVI BEN GIORA: Késői bizonyíték

Végérvényesen lezárult az a vita amelynek az alapja az auswitzi haláltábor volt. Sok kutató és történész már régóta arra kereste a választ, hogy a szövetséges hatalmak tudtak e az auschwitzi haláltáborról, és ha igen, akkor miért nem bombázták legalább a hozzá vezető vasútvonalakat. A Die Welt című német lapban jelent meg ezzel kapcsolatban egy érdekes írás.

A szövetségesek már 1944 előtt készítették légifelvételeket a haláltáborról, de annak tényleges funkciójáról szinte alig tudtak. Feltételezések keringtek csupán róla. A szövetségesek partraszállása előtt 1944-ben az angol hírszerzéshez érkezett kérés alapján újra felértékelődött a környék jelentősége. Nem a haláltábor, hanem az ahhoz közel eső AuschwitzIII névvel kódolt objektum. Itt működött a Buna Werke üzem, melyet zsidó kényszermunkásokkal építettek. A gyár gumi előállításával és folyékony mesterséges üzemanyag gyártással foglalkozott. A szövetséges légierő délafrikai egysége, mely Olaszországban állomásozott kapta a feladatot, hogy felderítést végezzen a környéken és értékelhető légifelvételeket továbbítson a hírszerzésnek. A felderítő gépek már áprilisban készítették képeket, de a hírszerzés értéktelennek találta őket, mert azon „csupán” csak az AuschwitzI objektum, a haláltábor volt látható, és nem az ipari objektum. Ezeket a felvételeket a hírszerzés archívumba sülyesztette, mint használhatatlan dokumentumokat.

1944 májusában már sokkal több képét küldtek a hírszerzésnek de ezeken sem találtak értékelhető célpontokat mert ez az AuschwitzII táborról készült ahol szintén csak barakok voltak. A gyár nem is itt volt, hanem Monowitzban. Később a hírszerzés értékelhető és a keresett objektumokat jól ábrázoló képanyagot kapott. Ezek a képek júliusban és augusztusban készültek. Ezek közt a fotók közt számos olyan is volt, mely az auschwitzi

haláltáborot ábrázolta, még hozzá nagyon közelről. A fotókon ki lehetett venni egy vonat szerelvényt, amelyről terelték le az embereket két irányba. Ezek alapján be lehetett volna azonosítani a gázkamrákat és a krematóriumot, sőt a vasútvonalat is. Ám ezúttal sem tulajdonítottak neki jelentőséget az elemzők. Ez az anyag is archívumba került a többi közé. Az objekt bombázására nem került sor és pont a partraszállás miatt.

Az archivált fotókra, és azok jelentőségére két volt CIA tiszt bukkant rá. A képek eredetileg az angol Royal Air Forcenál voltak. A háború idején ők kapták meg legelőször az anyagot értékelésre. Nem volt tudomásuk a haláltáborokról, és nem tudták, hogy a sok baraképület milyen célokat szolgál. Az anyag a háború után került át az Államokba a DIA (Defence Intelligence Agency) archívumába. 1978-ban a már fentebb írt két CIA-s, Dino Brugion és Robert Porier bukkantak rá. A dolog érdekessége, hogy Brugion aki 1921-ben született maga is repülő volt, és részt vett számos bombázásban, igaz nem ezen a területen.

Az archívumból előbányászott képeket a hetvenes években fiatal CIA-sok oktatására használták. Mikor megkérdezték tőle, hogy mégis miért nem fedezték fel a kiértékelésnél a haláltáborokat, így válaszolt: A kiértékelők elsősorban gyárakat, üzemeket, fegyverraktárakat, és V1 rakéták indítására alkalmas bázisokat kerestek. Ezeknek volt akkoriban elsődleges prioritása. Így az olyan fotók, mint az Auschwitz Birkenau haláltáborról készült felvételek, elkerülték a figyelmüket. Nem is tudhatták mi is folyik a barakokban, azok milyen célt szolgálhatnak, mert bármennyire hihetetlen, a szövetségesek noha hallottak a megsemmisítő táborok létezéséről, de igazából a háború végső fázisában győzödhettek meg „élőben” is működésükről, miután felszabadították a még életben lévő foglyokat.

SCHNAPP LEA

Az újrakezdés megannyi csodája

Az előző heti cikkben elmesélt történetek újabb és újabb emlékeket hoztak elő és ismételen rá kellett döbennem, hogy egész életünk abból áll, hogy időközönként le kell zárunk egy-egy fejezetet, majd mély lélegzetvétel után új lapot nyithatunk. Nem nagy filozófia, de mindannyiunkkal ez történik. Néha földig sújt a bánat, a veszteség, utána pedig összeszedjük maradék erőnket, észreveszünk a nyíló virágot, a kék eget és tudjuk: az élet megy tovább, bármennyire is közhelyként hangzik. A szomorúság sem marad bennünk sokáig, mert az újra, ismét, sokadszor megkezdett-folytatott emberi lét még sok csodát tartogat számunkra, bármennyire is hihetetlenül is hangzik. Mert minden újrakezdés egy-egy új csoda.

Ugyancsak az elmúlt héten említettem, hogy sok évvel ezelőtt két kis unokahúgom, Kati és Marika Makóról, szüleim házában, Kiskunfélegyházán nyaralt. Négy-ötévesek lehettek akkor. Édesanyám dédelgető szeretettel vette őket védőszárnyai alá, hiszen édesapjukat – anyám egyetlen öccsét elhurcolták Ukrajnába a munkaszázaddal és még hír sem jött róla. A kis család nehezen küzdött Makón. A két kislánynak még a gondolatait is leste anyám. Asztalosnál rendelte meg számukra a fehér babaszobát.

Mi tagadás, én kissé féltékenyen néztem, hiszen hozzám, tízenévesen már inkább illettek volna a könyvek, mint a babák, amelyeket titokban még mindig szerettem. Bevallom, még ma is.

Rövid, de boldog gyermekkoromban kishúgommal együtt egy szép kis fehér gyerekasztalt tudhattunk magunkénak, egy szobát, ahol fehér ágyunk faragott díszítésű volt. Édesanyánk ezeken az ágyszéleken búcsúzott tőlünk esténként egy-egy mese elmondásával, ő pedig az esti imádságot mondatta el velünk.

Épült-szépült a ház. Emlékezetemben a legszébb mégis a kis unokahúgaimnak berendezett fehér babaszoba maradt, meg a mi gyerekasztalunk. Persze, míg szüleim munkájuk gyümölcséből odáig jutottak, hogy szépíthették, csinosíthatták a maguk építette házat – annak is története van.

Anyám 1924-ben ment férjhez Félegyházára. Apám a város végén egy fatelepet alapított, az ehhez szükséges szaktudást ifjúkorában sajátította el a Zafir fatelepen. Jól ment a fatelep. Apám sokszor mutatott végig a Holló Lajos utcán sorakozó szép házakon:

- Látjátok, az én fatelepemből épültek ezek a házak... Miközben sok váltó kifizetetlen maradt. Megszületett Gabi bátyám, s pár évre rá én is a világra jöttem. Már úton volt Évike kishúgom is, amikor beütött a nagy krach: a villám becsapott a fatelepbe, gyermekkorom legszebb színhelyére. Az emeletes falerakatok mind a lángok martalékává váltak. Ott álltunk leégve. A szó valódi és átvitt értelmében egyaránt.

A fatelepre még emlékszem, a kocsira, a lóra, Jóska bácsira, a kocsisra is, de a következményeket csak szüleim elbeszéléséből ismerem. Mivel nagyszüleimnek Makón elég jól menő játék- és rádióüzletük volt, felajánlották segítségüket, de büszke édesapám visszautasította őket. Meg akarta mutatni ugyanis, hogyan tud a semmiből talpraállni. Nem volt könnyű – mesélte nem egyszer édesanyám. Az Iczkovits nagybácsiknak vagy 80 benzinállomása volt akkoriban Magyarországon, s édesapám elfogadta az egyiknek a vezetését, rövid időre, amíg önálló nem lett. Két-három év leforgása alatt építette fel szép kis házunkat és a jól menő benzinkutat, autójavító állomást. Szüleim nehezen dolgoztak és a tanulás mellett minket, gyerekeket is munkára neveltek. A semmittevésnek, a játéknak csak megszabott ideje volt. Gyarapodott a ház, virágzott a kert. Megtanítottak bennünket arra, hogy a jólét a szorgalmas munka és Isten kegyelméből fakad, s ezt bőkezűen kell megosztani felebarátainkkal. Ezt a tanítást nem felejttem el.

Ebből a házból csak egyedül én jöttem vissza, én maradtam életben. Amikor 1945-ben, a felszabadulás után végigvonszoltam magam a Holló Lajos utcán a házunk felé, kiábrándító látvány tárult elém: egy megrongált kapu, amely fehér fadarabbal volt megfoltozva, s amint valami belső kényszer hatására közelebről is megszemléltem a fehér deszkadarabot, felismertem benne gyerekasztalunk ágyának kézzel faragott díszítését: ott, a kopott kapura szögezve hirdette a pusztítást.

Ezek a faragott virágos minták gyönyörködtették szemeimet gyermekkoromban, este, a Smá Jiszráél elmondása előtt, s ezek a feledhetetlen képek tárultak szemem elé reggel, amikor elmondtam a „Modé Áni”-t... Annak, aki annyi szerető szívet vesztett el, e fehér fadarab felidézte mindannyiuk kedves lényét, a múlt fájó emlékeit.

* * *

Az évek elmúltával már nem is igen gondoltam a fehér gyerekasztalra, csak annak vissza nem tért lakójára: drága testvéreim elvesztése gyógyíthatatlan seb maradt.

Édesapám bebizonyította a villámcsapás után, hogy ha életben vagyunk, mindent újra lehet kezdeni, újra lehet építeni.

Az én gyermekeimet kevésbé szép bútorok közt neveltem rendes emberekké, jó zsidókká, lakásunk gyerekasztalában. És ahogy onnan kirepültek, máris jöttek haza az unokák. Hála Istennek, alig volt átmenet. Egy-két ágy, matrac, még arról is tanúskodik, amit egészséges bébik éjjelente is szoktak csinálni.

* * *

Múltak az évek és én őriztem a gyerekek itthon hagyott holmiját, míg aztán egy szép napon rájöttem, hogy a mostani gyerekek nem olyan szentimentálisak és eszük ágában sincs elvinni az itt hagyott gyerekkori könyveket, emlékeket. Okosabb lettem. A régi dolgokból

az a fontos, ami a szívben megmarad.

Drámai felhívást intéztem felnőtt csemetémhez: akinek kell valami volt gyerekasztalukból, vigye saját otthonába. Semmi érdeklődés nem mutatkozott. Erre kiürítettem a gyerekasztalomat. Egészen. Még saját emlékeimtől is jócskán megváltam. Ki a limlommal! Aztán berendeztem magamnak egy szép, fehér szobát. Könyvekkel, íróasztallal, a képeimmel...

És... a titkossal, amit eddig nem mondtam el senkinek –, a babaszoba, meg a fehér ágyam szétroncsolt darabjainak emlékével. Meg a szép valósággal, az újrakezdés szent csodájával...

* * *

Mindez már néhány évtizede történt. És az újrakezdés csodáját ismét próbára tettük, amikor a fehér szoba titkaival és velünk együtt Jeruzsálembe költözött.

Kicsiny fehér szobámban könyveim (maradványai), festményeim, kedves-szép és fájó emlékeim között írom e sorokat. Áldom a Teremtőt, hogy erőt adott az újrakezdés új csodájához.

Bergen-Belsenből egy régi csoda folytán szabadult unokatestvéreim, Kati és Marika, Gabi öccsükkel együtt meglátogattak új otthonunkban. Meghatódva emlékeztünk a régi fehér szobára. És mert minden csoda, éppen aznap volt édesapjuk – jó anyám egyetlen öccse – mártírhálálának évfordulója. Földi maradványai valahol Ukrajnában nyugszanak.

Örülünk egymásnak. Új és szép csodára várva...

Shnapp Dávid

VÁGYÓDÁS

Emlékek rajzanak fel magányos napközi percen s míg hódolok az édes hajlék szelíd hangulatának sajognak szívem rejtekén a vágyak.

Néhány hónapja csak hogy otthonomból elutaztam jesiva-növendéknek s bár hazatérek olykor hétvégére egyre szomjazom anyámra apámra s testvéreim édes közelére.

Sóvár szívemben fel-felmerül a családi ház s ha levél érkezik – a lelkeim ujjongva cikáz.

Emlékek zsonganak körül napközben elábrándozom: drágagyöngynél ragyogóbban fénylik a szülői ház, az otthonom s a szívemet vágyak emésztik.

SURÁNYI J. ANDRÁS: Tanulni kultúrát

Emberek vagyunk, amolyan városi kultúrlények. Társadalmunk életfolyamatában éppen ezért létfontosságú tényezők – mint ahogy a napi betevő elemózsia és a víz – azon kulturális termékek, melyeket a szabad idő elköltéséhez, a világ dolgaiban történő tájékozódáshoz és világnézetünk pallérozásához fogyasztunk el. Nagy segítséget nyújt a kultúrafogyasztás emésztésében a lokálpatriotizmus!

Ez, a tézisszerűen megfogalmazott gondolat sajnálatos módon nem szólhat a szóban forgó szellemi táplálék minőségéről és egészséges mivoltáról, mert az ízlések ingoványos talajára tévedne. Meg, nem is erről akar szólni. Arról, a szintén nyitva maradt kérdéstről viszont sokkal inkább, hogyan tágítsa látókörét a terézvárosi társaslény, – de mondjuk inkább az állampolgár és város lakó – és honnan szerezzé be azt a művelődést, mely európai, nemzeti, és személyes kultúráját, önazonossággá sűríti, kultúrember formájává tömöríti. Úgy is feltehetném a kérdést – közeledvén a Kulturális Örökség napja – hogy, minek a révén legyen a város lakó, sőt kerületlakó, lokálpatrióta? – vagy elég csak „nagyon szeretni” a lokalitást, hiszen amúgy sincs esélyünk máshol lakni, ergo, mennyivel jobban járunk, ha legalább szeretjük is. Mit tanuljunk, hogy tanuljunk, tanuljunk egyáltalán, vagy csak nettó, lazán kulturálódjunk kerületem ezer vendéglátóipari egységében, álljunk meg a szobrok előtt és olvassuk el az emléktáblák szövegét?

A tanulni szó már eleve nem hangzik jól, a kötelezősége, a keserves magolásra emlékeztet, nem a megismerésre és a szórakoztató ismeretszerzésre. A lenini „tanulni, tanulni, tanulni” lózung és ennek szorgalmas, tántoríthatatlan követése mára teljességgel elégtelen, mondhatni elavult és korszerűtlen. Vagy csak egyszerűen a „tanulni”- fogalmat muszáj tágabban, a kor igényeinek és lehetőségeinek megfelelően értelmeznünk. Tanulás ma a tangó-tanfolyam, a héberórák és az ingával történő távgyógyítási kurzus, meg a csodával határos fogyókúra is. Mindahányan természetesen az interneten keresztül. A régmúltban népszerű TIT /Tudományos Ismeretterjesztő Társaság/- előadásoknál sokkal érdekesebb és aktuálisabb anyag van fent ezrével az Interneten, és a megosztó csatornákon, a tájékozódás és tájékoztatás özszerűségének témája már unalmas közhely. A mai fiatalság számtalan lehetőség között választhat, jogilag sincs már senki a szűkebb pátriájához kötve, csak anyagiak kérdése úgy a tudásszerzés módja, mint a helye. Nehéz így az ifjoncok lelkesedését kiváltani a kultúra, a történelmi kávéházak, a pesti Broadway Terézvárosa, azaz saját szűkebb pátriájuk iránt. Koruknál fogva nincs történelmi tapasztatuk, nincs miután nosztalogniuk, és lehet, hogy az inkább különleges vesszőparipának tekintett lokálpatriótizmusnak ez bizony egy lényeges alkotó része.

A szerző korosztálya, nem csak a terézváro-

si szerencsésnek számít abban a tekintetben, hogy a háború után pár évvel született, és így persze a háborút, és ami őt személyesen illeti, a Soát megúszta. Zsenge korában még alanyi jogon megélhette a Rákosi korszak kifutóját és a teljes Kádár-érát, a rácsatlakozó rendszerváltással, illetve változással – kinek hogy tetszik. Mint az úgynevezett Ratkó-korosztály* oszlopos tagja végigjárta a kor és a hely diktálta összes tanulási folyamatot, beleértve a Néphadsereg majd kétéves intenzív kurzusát. Mind ez, három különböző államcímer alatt történt, bár tagadhatatlan volt köztük a hasonlóság, mindig akadtak rafinált átkötő grafikai elemek. Az akkori bölcsődék, óvodák és különböző állami iskolák is természetesen egyértelművé tették az oda látogató óvandók, nebulók és diákok számára, hogy az ott felkínált kulturális választék az egyedüli menü, eszi nem eszi, nem kap más mást. A serdülő nyíltelméjű ember azonban, hogy ha reális képet akart az őt körbevevő világról kapni, akkor a hivatalos információ-piacot meg kell kerülnie, de mindenesetre új források felkutatásával kell kiegészítő kultúr-táplálékot keresnie.

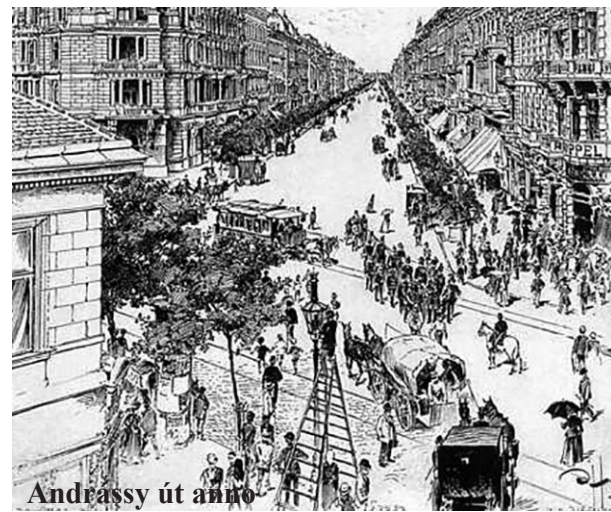
Könnyű volt nekem így a baráti körömmel Terézvárost megtalálni a rengeteg presszó és kocsmá tudatában. A tanulási folyamat innen már határozott: A kávéházat ugye nem kell bemutatnom, mely a boldog békeidők egyik tudatformáló és kultúraszórója volt. Maga volt a lokál, nem kizárható, hogy a lokálpatriotizmus is innen származtatható. Ellentétben az arisztokrácia művelődési trösztjeivel, a Királyi Operával, Nemzeti Színházzal, Nemzeti és tiszti Kaszinójával, a polgárság kávéházaiban amolyan alternatív művészet alakult ki, a kabaré, mely frivol formában illusztrálta pamfletjeivel és sanzónjaival a valós élet kevésbé publikus és publikálható oldalát, hogy aztán lépésről lépésre, a parlamenten kívüli ellenzék legharsányabb és leghitelesebb szócsövévé váljon. Az sem a saját emlékem, hogy a Rákosi-érában lényegéből fakadóan elvérzett a kávéház, a hozzá köthető „ledér élet”-re és szabados politikai beszédre nem volt igény. Kávéház helyett volt végül is 100%-os foglalkoztatottság, – a pár KMK-t, közvesztélyes munkakerülőt kivéve – és mint kultúraszórás, közös rádióhallgatás és újságfelolvasás az üzemben. A kávéház persze – az első és megsemmisítőnek tűnő csapások után – megrázta magát, és nem elítélhető módon reinkarnálódott – a modernséget és a legvidámabb barakk üzenetét sugárzó – eszpresszó néven. Ez azért nem volt ugyanaz természetesen. Engedélyezett független „kulturális köztérnek” számított viszont, ahol mégis csak szabad információcsere folyt. A kádári konszolidáció ütemét követve, itt egyre inkább a kávéházra emlékeztető formákban és mennyiségekben forgott az eszmék cseréje. Határozottan állítom, hogy hasonlóan a régi idők kávéházához, az szocializmus évtizedeiben szintén kialakult egy eszpresszó kultúra,

melyben szintén történtek nagy dolgok, születtek híres törzsasztalok, és az emléktáblák is lassan sokasodnak a volt lokalitások falain, a lokálpatrióta helytörténész örömeire.

Ilyen irányú tudást szerezni, haladó szellemenben a helyi történelmet tanulni s ezáltal kulturálódni, nem feltétlen jelenti ugyanazt, mint pár évtizede, vagy még inkább száz évvel ezelőtt. A kultúra és a tudás mára nyilvánvalóan hasonló áru, mint az áram a konnektorból, vagy cipő a cipőboltból. A klasszikus fogyasztót elsősorban maga a vásárlás és a fogyasztás szórakoztató pillanat érdekli. Nem a múlt, és nem a kérdés izgatja, hogy kultúra-e, amit éppen fogyaszt, és tanulás-e, amit éppen tesz, lett legyen az akár saját szeretett kerületében. Számára már mindig is meg kell az értéket fogalmazni. A társadalom által maga fölémelt, és mint a hajóágyú elszabadult hatalom, él is a „megfogalmazás” egyedüli jogával. A szándék egyértelmű, főleg egy hónappal az önkormányzati választás előtt. A helyi múlt letéteményeseként tetszelgő hatalom, a kitulajdonított kultúra által legitimálja magát, és kapcsolódik a helyi közösséghez, és annak jogos kulturális örökségéhez. A lokálpatrióta polgárok persze rögtön átlátnak/látnának a szítán, amennyiben tömegesen léteznének. Lenne szóval tanítanivaló, és lenne miért.

Én ebből a célkitűzésből és folyamatból egy „Andrássy úti kulturális séta” második részének vezetésével fogom kivenni a részem, felnőtt tanulni vágyó, és reményteljes lokálpatrióták számára, a Kulturális Örökség napján, ami egyben az Autómentes Nap is.

**Ratkó Anna 1949 és 1953 között regnáló népjóléti, később egészségügyi miniszterségének, illetve az általa fémjelzett a népesedéspolitikának a névadója. Konkrétan az 1950-tól 1956-ig eltelt időszak elnevezése. Abortusztilalom és gyermektelenségi adó voltak hivatottak a világbékéért folytatott szüntelen harc soronkövetkező ágyúüteléseit és uralkodó munkásosztályát kitermelni. A „természetes szaporodás” így nem természetes ütemben, azaz kiemelkedően nőtt. Ebben az „5 éves tervben” született generációt képviselem én is, mint Ratkó-gyerek, ennek minden statisztikai és statikai hozadékával.*

DR CSERMÁK ZOLTÁN: AZ ELÁTKOZOTT HAJÓ

A világ talán legismertebb operaháza a New York-i Metropolitan. A híres zenei intézményről a magyar átlag-közönség a háború után keveset tudott, az utóbbi évtizedekben a híres dalszínház bemutatói a világ minden részére eljutottak. A rádióközvetítések népszerűek, újabban pedig filmszínházakban lehet figyelemmel kísérni az esteket.

Krénuszt József, Somogyország szülötte négy évtizedig volt a New York-i Metropolitan Opera nézőtéri felügyelője, s tizenötezer előadáson végezte felelősségteljes munkáját. A Met népszerű egyénisége volt, híres énekesek kérték ki tanácsát, nyugdíjba vonulása-kor a város polgármestere méltatta munkáját. Páratlan emlékező tehetsége révén élő lexikonként véste agyába az intézmény krónikáját. A magyar emigráció ismert személyisége ezúttal zsidó vonatkozású emlékeit adja közre az Új Kelet olvasóinak.

2001. vízkeresztjén búcsúztam el több mint négy évtized után a Metropolitan Operától, s rá néhány napra a New York Times 2001. január 24. számában egy gyászjelentésen akadt meg a szemem.

„A Metropolitan Opera Bob Brann jegyszédőt gyászolja, a szeretett és tisztelt kollégát, aki az intézményben mintegy fél évszázadig dolgozott. 1953-ban, még a régi épületben kezdte munkáját, s 14 ezer előadáson szolgálta az opera ügyét. A nézőtér földszinti baloldalának elválaszthatatlan része, személyisége volt, hozzáértésével, tanácsaival segítette a nézőket. A Metropolitan vezetése hálás szívvel emlékezik odaadó munkájára, és mély részvétét fejezi ki feleségének Susannek, és az egész gyászoló családnak.

**Joseph Volpe vezérigazgató,
James Levine, művészeti igazgató**

A kis hír elszomorított, s egy kedves munkatársammal, barátommal eltöltött évtizedek emlékekeit idézte fel bennem. Bob Brann, helyrevezetőként dolgozott a Met-ben, sokszor beszélgettünk életéről, s egy alkalommal elmondta, hogy 1939-ben ő is a hírhedt St. Louisról pillantotta meg először az Újvilágot.

Ez az út a XX. századi történelem szomorú epizódja, az amerikai história sötét foltja volt, amire egyetlen állampolgára sem lehet igazán büszke. A német hatóságok 1939 májusában, a világháború kitörésének előestéjén propaganda célból, mintegy ezer javarészt német zsidónak, – de Németországban élő magyar származásúaknak is – engedélyezték a „Birodalom” elhagyását. A német óceánjáró Havannába indult, de

először a kubai, majd az amerikai hatóságok is megtagadták az utasok partraszállását. A reményvesztett tömeg visszaindult Európába, s a menekülteket hosszas tárgyalások után Nagy-Britannia, Franciaország, Hollandia és Belgium fogadta be. A szerencsétlenek hanyattatása ugyan már Amerikában az ötvenes években is beszédtema volt, a nagyközönség mégis Gordon Thomas és Max Morgan-Witts regénye nyomán szembesült a múlttal. A könyvből készült, Az elátkozottak utazása című hollywoodi film, amely a rémálomszerű heteket dokumentumszerűen dolgozza fel. Amikor a mozi 1976-ban bemutatták, a premiért páratlan érdeklődés előzte meg. Nagyon nehezen sikerült két jegyhez hozzájutnom, nem sokat tépelődtem, a másik belépőt Bobnak adtam.

Már a bemutató helyszínválasztása is figyelemkeltő volt, a vetítést a 86. utcában, a magyar-német-zsidónegyed szívében rendezték. Tömött széksorok mellett pótszékek sorakoztak, mi Bobbal a középtájon kaptunk helyet. A legtöbbször jó kedélyű Bob már az előadás elején hallgatag volt, s mikor oldalt pillantottam, láttam, hogy könny csillan a szemében. A film két és félórja alatt, munkatársam percről-percre élte át újból az egykori „nagy utazást”. A végén szótlanul távoztunk az előadásról, s meghívásomra a negyed híres éttermébe, stílusosan a Hindenburgba tértünk be. Csendben fogyasztottuk el italunkat, majd az egykori utas váratlanul megnyílt.

Hangsúlyozom, New York egyik negyedében ültünk az asztalnál, így a beszélgetést a várost idéző szomorú emlékekkel kezdte.

Szólt a menekültek reménykedéséről, majd csalódásáról, s a fiatal párról, akik valóban öngyilkosok lettek, amikor hátuk mögött eltűnt a Szabadságszobor. Említette a német kapitányt, aki mély empátiával élte át az üldözöttek szenvedését, a svéd Max von Sydow alakítása méltó volt a tiszt jelleméhez. Bobnak a bemutató életre szóló élményt jelentett, de a filmet soha többet nem nézte meg újra, sőt feleségét, Susant is lebeszélte a megtekintéséről.

Bob családját korábban Buchenwaldba vitték, s a fiatal embernek sem voltak kétségei, hogy hamarosan rá is sor kerül. Áldozatok árán került fel az utaslistára, s a hajó visszatérte után Hollandia fogadta be. Hozzá tartozói közül egyedül ő élte túl a háborút. Gyakran mesélt hollandiai magányáról, amikor család és remény nélkül próbált asszimilálódni új környezetébe. A bujdosás és az átélt szenvedések nyomán Bob a háború után elhagyta Európát, s többé nem tért vissza egykori szenvedései színhelyére. „A Szabadságszobor varázsolt el, hogy soha ne kelljen rettegésben élni” – említette.

De New Yorkban sem kolbászból fonták a kerítést. Bob élete sokáig a 34. és a 42. utca között fekvő Garment Districtben telt megfeszített munkával. Ez a városnegyed a XIX. század második felétől vált a textilkereskedelem központjává, s mint az eladók, mind pedig a vevők között sok volt a zsidó kereskedő. Gyakran idézik filmekben az utcák színes forgatagát, a felgöngyölt szöveteket, végeket szállító zötyögő kordékat, a nagy nyüzsgést. Jellemző, hogy a kerületben a jiddis volt a munkanyelv, amit Bob is jól beszélt. A gazdasági válságok a textilszakmát is gyakran érintették, s ezek nyomán keresett barátom „mellékállást”: így került jegyszédőnek a Met-be. Az akkori kétdolláros bér nem volt túl vonzó, de Bob otthonról hozott zeneszeretete is motiválta a választást. Elismert tagja lett az intézménynek, és amikor az Opera News magazin interjút készített vele, másoknak is büszkén mutogatta a cikket. Öntudatos volt, ha a programfüzetért borralót kívántak adni, sohasem fogadta el. Ellenben, a törzsnézők-

nek köszönhetően, karácsonykor számos ajándékcsomag feküdt az asztalán. Noha kottát nem olvasott, nagyon ismerte a repertoárt. Csalhatatlan hallása volt. Rosszat sohasem mondott az énekesekről, ha valami nem tetszett neki, a bal kezével legyintett egyet, s ebből tudhattuk, hogy élvezett már nívósabb interpretációt is. Ő volt az Usher No.1, az első számú jegyszédő-helyrevezető. Életvidám, és jó társasági ember volt: nagyon szeretett viccelni, de amikor komolyra fordította a szót, abban már nem értette a tréfát. Mindketten bevándorlók voltunk, s népeink jellegzetességeit karikírozva gyakran poénkodtunk egymással. Amikor egy kollégánk is megpróbálta vele, galléron ragadta: meg ne próbáld még egyszer, ez csak Józsefnek szabad! Az előadások között gyakran megfordult a Met-hez közel eső Chez Josephine bárban, ahol törzsvendégként nagy tisztelet övezte. Egyszer egy forgósél a bejárat előtt lekapta a fejről kalapját, s négy pincér ugrott ki az ajtón, hogy üldözzék a fejfedőt. Később a kalap a bár központi helyét díszítette, s most is ott van „Bob Brann's hat” táblácskával. Amikor a negyvenéves szolgálat nyomán a 90-es évek elején a vezérigazgatótól átvette hűsége jutalmát, az ezüsttálat, az ünnepségen felkért, hogy mint jó barátja, mondjak néhány köszöntő szót: „A Jóisten sokat adott és sokat kívánt Bob Brann-tól – céloztam a múltra. - De a Teremtő tudta, hogy egyszer Amerika lesz a választott hazája, mert születése július 4-ére, a Függetlenség Napjára esik.”

Nap, mint nap együtt dolgoztunk, és gyakran szóba került a filmbemutató, így mások is tudomást szereztek Bob múltjáról. Egy beszélgetés után találtam rá közvetlen közelemben Eric Schullerre, egy másik „hajós” túlélőre. Ő is kollégám volt, még a régi, a 39. utcában álló, később lebontott épületben a legfelső emeleten, a Family Circle-ben dolgozott. A sors iróniája, hogy Eric naponta dolgozott együtt Bobbal, de a múlt e szomorú szelete sohasem került szóba közöttük.

Folytatás a 19. oldalon

PEER GIDEON:

A FELSZARVAZOTT FOGORVOSNŐ BOSSZÚJA

Nem vagyok szexuálpszichológus, de azért szabadúszóként van némi közöm a témához. Azt ajánlom férfitársaimnak: a fogorvosnőket nagy ívben kerüljék.

Ne udvaroljanak nekik, ne tegyék a szépet, a szorosabb kapcsolatból meneküljenek, még akkor is, ha őzike szemmel, formás keblekkel, és hibátlan alakkal áldotta meg őket az ég.

Abban a pillanatban, amikor kiderül, hogy a szempillaverdeső hölgy fogorvosi diplomával is rendelkezik, ne törődjenek az illetéssel, a jólneveltséggel, a következményekkel sem, ugorjanak ki az ágyból, és viharos sebességgel meneküljenek. Ne is forduljanak hátra!

Mi bajom a fogorvosnőkkel? Nekem speciel semmi, pontosabban, amikor én beülök a fogorvosi székbe, onnantól kezdve se fiú, se lány nem vagyok, így aztán teljesen mindegy, milyen nemű lény babrál a számban. Nincs az a női láb, amely feledtetni tudná a fogorvosi fűróban megbúvó lehetőségeket. Olyankor kiver a veríték, és elvesztem az egyensúlyérzékeimet.

Egy Varsóból lóhalálában érkezett hír készített arra, hogy felhívjam a figyelmet a fogorvosnőkkel kötendő kapcsolatok veszedelmeire.

Egy lengyel férfi beleszeretett egy lengyel nőbe, és viszont, eddig elég szokványos a történet. A férfi mérnök, a nő fogorvos. A kapcsolat szépen alakult, előbb kávéházakban találkoztak, sokat beszélgettek, aztán egyre inkább keresték egymás társaságát, amit végül leginkább a férfi franciaágyában találtak meg istenigazából.

Olyan komolyra fordult a dolog, hogy a lány elhívta a fiút a szüleihez, és a bemutatkozás fordítva is megtörtént. Egyenes út az anyakönyvezetőhöz, sehol egy tövis, mondhatnánk, ha nem tudnánk, hogy manapság nincsenek előre leosztott kártyák, a nap felkél, mint régen, de aztán hirtelen sötét lesz, és senki se tudja, miért.

Csak sejtjük, hogy a mérnöki hivatal inkognitót kérő női alkalmazottja egy alkalommal használta hősünk logarlécét, és többé már nem is akart megválni tőle. Odáig fajult a dolog, hogy a fogorvosnő leendő férje egyre kevésbé volt elérhető, eleinte még erre-arra hivatkozott, elfoglaltságra, stb., majd egy szépnek semmiképpen sem mondható csillagfényes éjszakán nem köntörfalazott tovább. Bevallotta, hogy szíve másé, egészen pontosan egy mérnöki asszisztenshölgyé. Szabaddá vált

a fogorvosnő.

Aki kicsit bánkódott, aztán egyre inkább. Olyanokat mondott baráti körben, hogy ennek a senkiháznak adta oda a fiatalságát, a legszebb éveit. Aki már volt hasonló helyzetben, ismeri ezeket az elévülhetetlen érveket. De a hűtlen barát szívét semmi sem lágyította meg, ellenkezőleg, kezdett hozzáedzódni leendő anyósa főztjéhez. Idáig fajult a helyzet.

Néhány héttel később azonban, amikor a férfi egyik foga nyilallni kezdett, eszébe jutott a fogorvosnő. Aki – el kell ismerni – a maga frontján kitűnő szakember hírében állott. Mi történhet? – gondolta barátunk, és bejelentkezett elhagyott szeretőjéhez. Tömésre számított.

Amikor Anna Mackowiak meglátta volt barátja kitátott száját az ő tisztességes fogorvosi székében, szakmai körökben híres hidegvére azon nyomban elöntötte az agyát. De meg sem rezdült. Úgy mosolygott, mint régen, csak másképp. Munkához látott. Tripla adag érzéstelenítőt döfött a férfi-be, és amikor az elalélt, bezárta a rendelő ajtaját. Példás rendszertetről téve tanúbizonyságot, elbódított ex pasija minden egyes fogát sorban kihúzta. Előbb jobbról balra, aztán balról jobbra. Fent és

lent. Nem volt könnyű dolga, az ép fogak ragaszkodók. De a hölgyet hajtotta a megcsalt nők messze földön híres bosszúvágya, erőt vett a nehézségeken.

A férfi már elhagyta a rendelőt, a szája zsibbadt. Nem érzett semmi rendkívülit. Még örült is: a régi szép, együtt töltött napok emlékére grátisz kapta a beavatkozást. Csak később fedezte fel, hogy fogatlanították. Javára legyen mondva, ha a fogait nem is, de a humorérzékét megőrizte. Azzal nyugtatta aggódó barátait, hogy tulajdonképpen jól járt.

– És ha egy szikével hadonászó sebésznővel hoz össze a sors?

A haverjai bólogattak. Így igaz – mondták. Ő meg cuppantott hozzá egy nagyot.

Peer Gideon

Izraeli apróságok

című könyve

Dán Ofry bevezetőjével és Schőner Alfréd rabbi professzor utószavával megrendelhető a

054-6678131-es telefonszámon.
(Külföldről: +972/546678131)

A fülszöveg szerint Robert Littell napjaink legjobb amerikai kémregényírója. Nekünk, magyar nyelven olvasóknak ezt persze nehéz megítélni, mert magyarul csak A cég - A CIA regénye kapható. A könyv film változatát valószínűleg mindenki látta, a második rész, amely az 1956-os forradalomról szól, botrányos.

A Legendák 2005-ben jelent meg Amerikában, néhány hete pedig elindult a könyv alapján készült sorozat (Legends).

Martin Odom a CIA egyik legsikeresebb ügynöke volt. „Legendáit”, Lincoln Dittmant az amerikai polgárháború kutatót és mesterlövészt, Dante Pippet az IRA robbantási szakértőt olyan tökéletesen magába olvasztotta, hogy már önmaga sem tudja, ki is ő valójában. Még abban sem biztos, hogy Martin Odom létezik, talán ő is csak egy legenda.

Egy félresiklott akció és többszörös személyiségzavara miatt mostanság, mint magányos és méhész tevékenykedik. A lassú haláltól, azaz unalomtól egy orosz nő menti meg, aki szeretné megtalálni hirtelen köddé vált sógorát, hogy Izraelben élő húga végre elválhasson tőle. Martin az ügyet egyszerűnek és reménytelennek tartja, a sógor

valószínűleg egy orosz kapitalista gengszter, aki előbányászott, vagy vett egy zsidó anyakönyvi kivonatot a feketepiacon és alijázott Izraelbe, mint ortodox zsidó. A szökés után első dolga volt levágni a szakállát, lehetetlen a nyomára bukkanni. Martin ejti az ügyet, de a megbeszélés után nem sokkal megjelenik volt főnöke, aki finoman értésére adja, hogy tartsa távol magát az esettől. Martin dafke elkezd kutakodni.

A nyomozás Hebronon át Golders Greenbe, Prágába végül Moszkvába vezet. Martin újra előcsalogatja legendáit és velük együtt homályos múltját: bevetéseit, legendái megalakítását, beszélgetéseit pszichiáterével. Talán nem véletlen, hogy pont őt bérelték fel erre az ügyre...

Littell egy paranoiás, ám rendkívül tehetsé-

ges ügynökön keresztül mutatja be, mire képesek a titkosszolgálatok világszerte. A cselekményen kívül a legérdekesebb a legendák kidolgozása volt és a folyamat, ahogy Martin részévé váltak.

Bár a regény színvonala kissé hullámzó volt, még így is messze a legjobbnak számít kategóriájában idén. Kellemes meglepetés volt.

Nagy Tímea

A könyv megvásárolható vagy kölcsönözhető a Drory Könyvtárban. A könyvtár elérhetősége a világhálón www.dkabala.com honlap, a Facebookon: Drory Izraeli Magyar Könyvtár. A könyvtár címe: Givatayim, Enzo Sireni 20. III/10. Telefon: 054/391-1831.

A Drory könyvtár heti ajánlata

Robert Littell:

Legendák

KRASZNAI ÉVA: A gyomorégés növeli a rák kockázatát?

Igazán örülhet az, akit a reflux betegség elkerül. Aki viszont találkozott vele, az tudja, nem éppen boldogságos élmény éjszaka maró torokra, a szájat elöntő savas folyadékra ébredni. Napközben a mart gyomorral kínlódn...

És akkor tessék, egy új kutatás szerint a gyakori gyomorégés megnöveli a torok- és hangszálgulladás kockázatát.

A gyomorégést, amely a reflux egyik gyakori velejárója nem csak a vele járó kellemetlenség, de az esetleges következmények miatt sem szabad elhanyagolni. A Cancer Epidemiology, Biomarkers & Prevention című szaklap számolt be arról a nagyszabású vizsgálatról, amely szerint a reflux – amely a gyomorégés leggyakoribb oka önálló rizikófaktora a torok- és a hangszáldaganatnak is. Összesen 467 torokdaganattal és 163 hangszáldaganattal kezelt beteget vontak be a kutatásba és az ő adataikat vetették össze 1234 olyan személyével, akiknek nem volt daganatos betegsége. Kérdőíveket töltettek ki, amelyekben beszámoltak a gyomorégési

tapasztalataikról, a rákbetegség esetleges családi halmozódásáról, a dohányzási és alkoholfogyasztási szokásairól. Mivel a nyaki- és a feji daganatok kialakulásában szerepet játszhat a HPV fertőzés is, így a résztvevőkön ezt kiszűrő vértesztet is végeztek.

Az eredmények azt mutatták, hogy a gyakori gyomorégést tapasztalóknak 78 százalékkal nagyobb esélye volt a torok- és a

hangszáldaganatra, függetlenül attól, hogy nem voltak erős dohányosok és alkoholfogyasztók.

A kutatás eredményei közt szerepelt az a megállapítás is, hogy a savlekötők használata kifejezetten védőfaktornak bizonyult, ugyanis az ilyen készítményeket alkalmazók közt 41 százalékkal csökkent az említett daganat kialakulásának esélye.

- Maga a gyomorégés néhány

életmódbeli szabály betartásával is csökkenthető – hangsúlyozza dr. Mármárosi István. - Ezek a következők: kevesebb és gyakoribb étkezés, a dohányzás elhagyása, az irritáló (például csípős, savanyú, túl fűszeres, esetleg morzsálódó) ételek mellőzése. Hasznos lehet még az éjszakai savátörés megelőzésére az ágy feje végi részének megemelése is. Így zavartalanabb lehet az alvás és elkerülhető, hogy a folyadék a légcsőbe és a tüdőbe jusson, és esetleg visszatérő tüdőgyulladást és hörghurutot okozzon.

Fontos tudni, hogy az életmódbeli változtatások bevezetésével és orvosi segítséggel jól karbantartható a reflux. A kezelés már csak azért is elengedhetetlen, mert a kezeletlen betegség rákmegelőző állapothoz vagy akár daganathoz is vezethet. A leggyakoribb szövődmény mégis a nyelőcsőgyulladás vagy –fekély. A legfontosabb, hogy már a legkisebb, tartósan jelentkező panasznál is forduljunk orvoshoz, de fogyás vagy hányás esetén mindenképpen!

Az emberiség valójában már évezredek óta végez genetikai módosítást a szelekció és a keresztezések révén.

Világviszonylatban a mezőgazdasági terület 90%-a génmódosítás-mentes. A GM élelmiszerek felhasználásának és előállításának egyik legjelentősebb szereplője az Amerikai Egyesült Államok. Az USA kormányának hivatalos álláspontja, hogy a GM élelmiszerek biztonságosak és az éhezés elleni küzdelemben nélkülözhetetlenek. Az EU ezzel szemben elzárkózik a GM élelmiszerek előállításától, és azon az állásponton van, hogy a kockázat az emberi egészségre és a környezetre nagyobb mértékű, mint amekkora előnyt jelenthetne a felhasználásuk.

A leggyakoribb GM élelmiszerek a szója, a kukorica és a paradicsom, illetve az ezekből előállított termékek. Ezen nyersanyagokból rengeteg élelmiszeripari összetevőt állítanak elő (pl. cukor-szirupot a kukoricából), amelyeket azután számos élelmiszerhez felhasználnak, ezáltal ahol engedélyezett a GM élelmiszerek forgalmazása, akár csecsemők is fogyaszthatnak genetikailag módosított összetevőt tartalmazó élelmiszereket, sőt rengeteg GM állati takarmány révén, másodlagos úton, az állati eredetű élelmiszerek közvetítésével is bejuthat a szervezetünkbe ilyen összetevő.

Az emberiség valójában már évezredek óta végez genetikai módosítást a szelekció és

GÉNMÓDOSÍTÁS PRO ÉS CONTRA

a keresztezések révén, aminek során a számkra kedvező tulajdonságokra szelektálva új fajtákat hoztunk létre. Éppen ez a terület az, ahol az energianövények terén hatalmas fejlődés várható a jövőben, hiszen ez az évezredes munka éppen csak elkezdődött. A biotechnológia segítségével ez a folyamat gyorsítható fel, illetve végtelen számú lehetőséget teremthet.

Mindent egybevetve kijelenthető, hogy a GM élelmiszerekről elég nehéz általánosságban beszélni. A genetikai módosítás menete és a konkrét módosított gén tudatában lehet csak veszélyekről értekezni. Kiváló példa erre az ún. "golden rice", ami egy béta-karotinban gazdag GM rizs. Az egyetlen különbség a hagyományos rizsszel szemben az, hogy a genetikai módosítás eredményeképp jelentős béta-karotin tartalma alakul ki a rizsnek, ettől lesz sárgás színű. Egyes ázsiai országokban, ahol a rizs a fő táplálékforrás, az A-vitamin hiány következtében évente több tízezer gyermek veszíti el a látását, amit egy ilyen módosított rizsfajta termesztésével ki lehetne küszöbölni. A GM növények megítélése tehát közel sem egyszerű etikai kérdés.

Milyen kockázata lehetnek a génmódosí-

tott élelmiszereknek? Ahol engedélyezett, az előre csomagolt élelmiszereknek átlagosan 70%-a tartalmaz GM összetevőket, anélkül, hogy a fogyasztó tudna róla és választhatna, ami etikai dilemmát jelent ezen nyersanyagok felhasználása kapcsán. Komoly problémát jelent az is, hogy a nem élelmiszer célú GM növények termesztése során létrejövő pollenszemek az élelmiszernövényekre is eljuthatnak, vagy állati takarmány közvetítésével kerülhetnek emberi fogyasztásra, a tudunk nélkül.

Szintén jelentős gyakorlati probléma, hogy bár elvileg akár kevesebb növényvédőszer felhasználás is lehetne az eredménye a genetikai módosításnak, a gyakorlatban jelenleg sok helyütt több vegyszert használnak fel a GM növények termesztésekor. A génmódosított növényre nem hat az alkalmazott vegyszer, csak a környezetében lévő gyomokra vagy más károsító tényezőkre. Azonban ezek néhány generáció után ellenállóvá válhatnak az adott vegyszerre. A gazdáknak ilyenkor nincs más választása, mint, hogy sokkal nagyobb mennyiségben és sűrűbben permetezzenek, illetve, hogy még drasztikusabb, más gyomirtókkal próbálkozzanak. A nagy mennyiségben adott antibiotikumok baktériumokra gyakorolt hatásához hasonló módon, rezisztens rovarfajok szaporodhatnak el, ami potenciális ökológiai kockázatot jelent.

FOLYTATÁSA KÖVETKEZIK

RÓNA ÉVA: AZ UTÁNOZHATATLAN TARZAN...

A 2014-es esztendő két kerek évfordulóját jelzi a világhírű Tarzan-filmek utánozhatatlan hőisének, Johnny Weissmüllernek emlékeztetésére. A Magyarországhoz tartozó Szabadfaluban született, 1904-ben, s életének nyolcvanadik évfordulóján, 1984-ben, Mexikóban, hunyta be örökre a szemét.

Ezekben a napokban, rajongóinak százai, köztük a kint élő magyarországiak, virágokkal borítják be a felejthetetlen filmsztár sírhalmát, sírkövét, a bevéselt felirattal: „Itt nyugszik Johnny Weissmüller, Tarzan”

A Tarzan-filmek világhírű hőse, napjainkban is elevenen él az emberek emlékezetében. A mai, fiatal generáció közül is nagyon sokan ismerik a mozikban, TV-adásokban műsorra kerülő, izgalmas Tarzan-filmeket, rajzfilmeket, valamint a színes képes folyóiratokban megjelenő, illetve DVD-n, Blu-ray lemezen lejátszódó Tarzan-történeteket.

Jonny Weissmüller, akkor János néven, szegény család gyermekeként látta meg a napvilágot. Szülei Hámzinak szólították. Apja, Weissmüller Péter napszámosként, anyja Kersch Erzsébet dohánygyári munkásként alig kereste meg a szűkös megélhetéshez szükséges anyagiakat.

A kis Hámzi négyéves volt, amikor a család, szegénységtől üzve, Amerikába vándorolt. A Pennsylvania állambeli Windlerben telepedtek le. A családfő az ottani szénbányában dolgozott, majd Chicagóba költöztek. A következő évben megszületett második fiacskájuk is.

Az akkor már Johnny nevet viselő Hámzi, sokat betegeskedett gyermekkorában, légzési zavarok kínozták. A sápadt vézna kisfiú, az orvos javaslatára, úszni kezdett. Serdülő korára magasságban, testsúlyban elhagyta a vele egykorúakat, később 190 cm magas, 85 kilós, jóképű ifjúvá fejlődött. Az úszás terén rendkívüli adottságokkal rendelkezett.

1918-ban az apa elhagyta a családot. A két fiú a Michigan-tó partján úszómesterként működött. Keresetüket a háztartási kiadások pótlására adták édesanyjuknak. Akkoriban kezdődött Johnny úszói pályafutása. Úszótehetségét akkor fedezték fel az Illinoisi Klub vezetői, amikor a chicagói hajószerecsétlenségnél, testvérével együtt húsz fuldoklót mentettek ki a Michigan-tóból.

1924-1928-ban Johnny részt vett a párizsi, valamint az amszterdami nyári olimpiai

játékokon. Mindkét helyen úszásból bajnoki aranyérmeket nyert - összesen ötöt. Ő volt az egyetlen versenyző, aki a 100 méteres távot egy perc alatt teljesítette. 52-szeres amerikai bajnok lett. Később 67 világrekord fűződött a nevéhez. Sportpályafutását legendába illő filmes karrier követte.

1929-ben a Hollywoodi Filmgyár versenypályázatot indított fiatal tehetségek felkutatására. A 150 jelentkező közül Johnny Weissmül-

lerre esett a választás. Minden idők legjobb TARZAN-jaként a hölgyek ezreit hódította meg markáns arcával, izmos testalkatával. Filmszerepe a „Tarzan és a tigris” című némafilmmel kezdődött. De totális sikert 1932-ben a „Tarzan, a majomember” című hangosfilmmel aratta. Attól kezdve, a filmvilág diadalmas hőisévé vált.

Negyvenöt Tarzan-filmben alakította, utánozhatatlanul, a főszerepet, filmbeli partnernőjével, a csinos, szép, fiatal Jane-nel (Maureen O'Sullivan) és kedvencével, a dzsungel csimpánz-sztárjával, Csitával.

Tarzan valójában képzeletbeli figura volt. Edgar Rice Burroughs, amerikai író, találta ki és publikálta az 1912-ben megjelent regényében. A történet szerint Tarzan egy angol főnemes, Lord Greystoke fia volt, aki - szülei halála után - csecsemőként az afrikai dzsungelbe került, a csimpánzok nevelték fel. Beszélni nem tudott, mert sosem hallott emberi szót, de erejét és érzékszerveit tekintve, felnőtt korára természetfeletti nevezhető képességekre tett szert.

Az 1932-1970 között vetített filmek közül a Tarzan-sorozatok látogatottsága vitte

el a pálmát. Ezeket a filmeket a Metro-Goldway-Mayer és az RKO- stúdiók készítették.

Johnny Weissmüller-Tarzan születésének és halálának kerek évfordulója alkalmából, napjaink sajtóbeszámolóí méltányosan emlékeznek meg a legendás hírű filmszínészről, s a nevéhez fűződő létesítményekről. Így például:

Los Angelesnek van egy „Tarzan” kerülete, ahol a Tarzan-múzeum fogadja a látogatókat. A kiállítási tárgyak között találhatóak a Tar-

zan-könyvek sorozatai is, köztük egy régi, magyar kiadású könyv, címe: „Tarzan, a Dzsungel fia”. Van a városban Tarzan-bevásárlóközpont, Tarzan-kórház, Tarzan szépségszalon, Tarzan-mosoda.

A világ csaknem valamennyi nagyvárosában szobrot emeltek Johnny Weissmüller-Tarzan emlékére.

Szüülőhelyén, Szabadfaluban - amely, az országhatár kiigazításakor, Románia oldalára került -, 2007-ben, halála után 23 évre, avatták fel John Weissmüller-Tarzan szobrát.

2009-ben Vadászerdő (Újszentes) község lakossága, közadakozásból, állította fel a szobrot.

2012-ben Bégaszentgyörgyön leplezték le a dzsungel-mítoszának nevezett Tarzan szobrát.

Izraelben azért nem került sor Johnny Weissmüller szobrának felavatására, mert a zsidó hagyományban nincsenek szobrot. „Ne készíts magadnak faragot képet...” szól az intelem. A zsinagógákban sem található képek, szobrok. Szobrot tehát nem állítanak, de az irodalom, a kultúra, a művészet méltóan adózik az utánozhatatlan Weissmüller-Tarzan emlékének.

Róna Éva

NŐI OLDAL

című könyve megrendelhető a szerzőnél, az alábbi címen:

Róna Éva Rehov Shay Agnon 13/12
55602 KIRIAT ONO
 Ára 50 sekel + postaköltség 5 sekel
 Telefon: 03-5343853
 Külföldi hívás esetén: 972-3-5343853

ARJE SINGER: KORCZAK A HŐS ORVOS

Janusz Korczak egy varsói jómódú asszimilált zsidó családból származott. Orvosnak tanult, de a pedagógia jobban vonzotta. Az első világháborúban őrnagyi rangban szerelt le. Könyveit lengyelül írta. Héber és Jiddis tudása nem volt kielégítő. Amikor átvette a varsói gettóban az árvaház vezetését, mégis megtanult tanítványaitól jiddisül.

Korczak nem vetette alá magát az 1939. novemberében kiadott utasításoknak, miszerint a zsidók fehér karszalaggal, rajta Dávid csilaggal voltak kötelesek közlekedni. Helyette felvette tisztí egyenruháját, rangjait pedig nem használta. Hangoztatta, hogy ő csak Isten és a természet törvényeit követi.

Érdekes módon a németek elfogadták elveit, amikor követelte, hogy 200 gyerek az árvaházban élelmet kapjon.

A gettó végleges lezárása után hátizsákkal járta a gazdag zsidó családokat, hogy élelmiszert követeljen az árva gyerekeknek. A gettóban működő postával kiegyezett, hogy a csomagok, amelyeket senki sem követel, az árvákhoz kerüljenek.

Az árvákat nyolc tanító és nevelő ápolta. Korczák jóvoltából nem volt éhség az árvák

között. Még arra is meg volt az elképzelés, hogy valahogy átküszködik magukat a világ legborzasztóbb népgyilkoláson.

A németek tudták mennyire fontosak a gyerekek, főleg árva gyerekek a gettó pszichológiájára. Bár az iskolák már zárva voltak, az 1941 – 42 tanévre kinyitottak 19 iskolát 6700 gyereknek.

Pár hét múltán, a nácik engedélyezték parkok létesítését a gettó területén.

Július 22.-én megkezdődött a deportálás. A gyerekeket az utcákról összeszedték, bár ezek karmoltak, haraptak, küzdtek életükért. Sajnos a fegyveres túlerő végül győzött.

Az árvaházban a nevelők tanácskoztak, hogyan lehetne a 200 gyereket megmenteni.

Korczak úgy döntött, hogy a gyors halál a legmegfelelőbb. Augusztus ötödikén ukrán SS alakulatok vették körül az árvaházat. Kibájtak: zsidók kifelé! Korczak követelt 15 percet, hogy a gyerekek befejezzék reggelijüket. A nevelők úgy határoztak, hogy legjobb ruhájukat vegyék fel az árvák, azzal a kijelentéssel, hogy „hosszú kirándulásra” mennek.

A 64 éves orvos két gyereket vitt a vállán. És csoda történt, kétszáz gyerek szó és sikoly

nélkül menetelt a halálba. Kétszáz ártatlan árva követte doktor Korczakot. Elöl menetelt a katonatiszt, utána meneteltek kis katonái. A furcsa menetet a nevelők zárták be.

Bár felvetődött a lehetőség, hogy a doktor, mint volt katonatiszt kegyelmet kaphat, de ő ezt nem követelte.

Szemtanúk szerint mielőtt felmásztak volna a vagonokba, egy SS katona levelet adott át Korczáknak. Bár ezt senki sem olvasta, elképzelhető, hogy felmentették a deportálástól. Egy másik elbeszélés értelmében egy német tiszt lépett a doktorhoz.

- Maga írta a "Kis Dezsék" című könyvet. Én olvastam. Maga visszamehet a gettóba.

- És a gyerekek?

- A gyerekek elmennek, de magára nincs szükségünk.

- Ön téved! A gyerekeknek szükségük van rám!

Egy másik elbeszélés szerint, egy lengyel nő próbálta kicsempészni a gettóból. Neki sem adta beleegyezését.

Az orvos segített felmászni a vagonokba a gyerekeknek és ő maga is csatlakozott megszeppent kiskatonáihoz, egészen a halálig.

SÁNDOR JUDIT:

Héber nyelvóra a buszon

„Mipnéj szévá tákum ... ”

A múlt héten egy buszon utaztam Jeruzsálemben. Utazhattam volna villamoson is, vagy ahogy itt Izraelben mondjuk „könnyű vasúton” (ejtsd: rákevet kálá). A villamos, bár elegánsabb, mint az autóbusz, de az utóbbin az emberek valahogy közelebb kerülhetnek egymáshoz, mint az áramvonalas, csillogó-villogó, ám ridegebb villamoson. Velem ilyesmi történt (emberi közelkerülés) azon a napfénytől átítatott reggelen, Jeruzsálemben egy autóbuszban. Üldögéltem csöndben, ahogy illik, s ahogy a reggel bávasága megkívánja, és ahogy embertársaim körülöttem hasonlóképpen üldögéltek. Vagy mégsem?

-Beszélj angolul? - fordult hozzám kedvesen a mellettem ülő hölgy, és mosolygott, én pedig visszamosolyogtam, mert úgy szoktam - Ííígen, beszélek - feleltem óvatosan, mert „anynyira” azért nem beszélek, hogy mondjuk ha Shakespeare mester csodálatos műveit szeretné megvitatni velem, arra nem vállalkoznék, de valami azt súgta, hogy nem erről lesz szó, és a megérzés bevált. - Le tudnád fordítani azt a feliratot ott? - mutatott a vezető háta mögötti ülés fölé erősített táblácskára. - „mipnéi sivá, tákum” - olvastuk együtt. - Valami az üléssel kapcsolatban, sivá, jesivá ... - így ő - talán, hogy álljunk föl ültünkben, ha a helyzet úgy kívánja? - folytatta. - Igazad lehet, néztem rá bölcs egetértéssel - ez jó ötlet, de az a helyzet - va-

kartam a fejem feltűnően angolul - tudod, nekem sem anyanyelvem a héber, „áni meHungáriá” - nyilatkoztattam ki ragyogva, és vártam a hatást, de nem hagyta magát eltéríteni -, így együtt töprengtünk tovább a probléma fölött, míg a velünk szemben ülő hölgytárs nem bírta tovább hallgatni dilettantizmusunkat, és egy szuszra megfejtette a rejtvényünket. - Mipnéi szévá, tákum.- mondta - ez van odaírva,- és elmagyarázta, hogy a «szévá» szó ősz haját jelent, vagyis „kelj fel az ősz hajú előtt”. - Azt is hozzátette, hogy tanárnő, és ennek mind nagyon örültünk. Maga a szöveg annyira meghatott, hogy rögtön elhatároztam, hogy közhírré teszem itt az újság hasábjain, hogy mindenki meghatódhasson. Erre mi történik? Mire hazaértem elfelejtettem a pontos héber szöveget. Hmmm. Most mi legyen? Árad városából nem mehetek már vissza, Jeruzsálem oly mesze került - kihez forduljak? - Közel s távol egy lélek se ... ekkor a telefonra tévedt réveteg tekintetem ... Megvan! Héber nyelvben jártas, tudós kollégám, aki direkt szereti ha „ilyeneket” kérdeznek tőle, Halmos László ... már ke-

resgéltem is a számát ... de mi lesz ha nem tudja?! - Hasított belém a szörnyű gondolat - Nem várhatom tőle, hogy menjen, szálljon buszra, olvassa el, mondja el ... félre tettem a telefont. Nem zavarhatok valakit csak úgy ukk-mukk-fukk. De! Aki mer az nyer!

Alig kezdtem bele kérdésembe, már mondta is:

„Mipnéi szévá, tákum!” Kelj föl az ősz hajú előtt, és tiszteld az öregek arcát, azaz „vöhdártá pnéj zákén”.- úgy hangzott, mint egy idézet egy ókori görög drámából.

- Azt hiszem Mózes valamelyik könyvéből való, mindjárt utánanézek.- Letettük a telefont, s pár perc múlva jött az elektronikus levél az éteren át, hogy Mózes III. könyve, 19. fejezet, 32. vers.- (Lehet, hogy egy mini adathordozót hordoz a fejében?)

Az idézet gyönyörű. A gondolat, hogy a buszon nem azt írják ki, hogy kérjük utazó közönségünk fiatalabb tagjait, hogy adják át helyüket idős, az élet útjain megfáradt utastársainknak, hanem a Tórá-ból vett idézettel, Mózes szavaival, A TÖRVÉNY szavával - mégis különösen kedvesen és szépen - hívják fel a figyelmet a figyelmességre, ez rendkívüli és megható.

Történt az eset Erec Jisráel földjén, Jeruzsálem városában a 2014-es év augusztusában.

(Van remény! Mire? Az egy másik gondolat-sor. Az élet szép.)

KI TÁVO- MIDŐN BEMÉSZ

Ősapáink fő foglalkozása az állattenyésztés volt. „Pásztorok a te szolgálid, mi is, atyáink is” (Gen. 47/3) - mondták József testvérei a Fáraónak. Kánaán elfoglalása után őseink eltanulták a földművelést a helyi lakosságtól, és ezután ez lett a fő foglalkozásuk.

Hetiszakaszunk mindjárt az elején két olyan szertartást ír elő, ami földműveléssel kapcsolatos. Az első ilyen szertartás a zsengek (bikurim) bemutatása minden évben Sávuo napján. A gazdák feldíszített kosarakban viszik az első termést a jeruzsálemi Szentélybe, s ott a következő imát mondják: „Apám arameus vándor volt, Egyiptomba került és ott nagy néppé lett. Az egyiptomiak kínoztak minket kemény munkával. Isten kivezetett minket Egyiptomból erős kézzel, kinyújtott karral. Elhozott minket erre a helyre és adta nekünk ezt a tejjel-mézzel folyó országot. És íme most elhoztam a föld gyümölcsének elejét, amit adtál nekem, Istenem, és elébed helyezem.” (Deut. 2/5-10) Ez a rész szóról szóra bekerült a pészáchi Hágádába. Megjegyzendő, hogy a gazda nem a saját termését köszöni meg Istennek, hanem az országot, amit a népnek adott. A szertartás ugyanakkor emeli a népi, történelmi öntudatot.

A másik szertartás minden harmadik, az úgynevezett „máászér” (tized) évben esedékes. A gazda minden harmadik évben nem vitte fel Jeruzsálemba a „második” tizedet, hanem kiosztotta azt városa szegényei között (máászér áni). A kiosztás után a gazda a következő valamást tette (a mai adóbevallás): „Kivitem házamból a szent termékeket. Adtam belőlük

az idegennek, a levitának, az árvának és az özvegynek, minden parancsolatod szerint. Nem hágtam át egy parancsot sem, és nem felejtettem el. Nem ettem belőle gyászoló koromban, sem tisztátalanul és nem áldoztam belőle halottak szellemeinek. Hallgattam az Úr szavára, megtettem mindent, amit parancsoltál. Nézz le szent helyedről és áldd meg népedet, Izraelt és az országot, mit adtál nekünk, amit őseinknek esküvel ígértél, egy tejjel-mézzel folyó országot.” (Deut. 26/12-15)

Itt is azt látjuk, hogy a gazda nem a saját földjére és annak termésére kéri az áldást, hanem a népre és az egész országra.

A két szertartás közül az elsónél hálaimeit, a másodikonál kérő imát olvasunk. De mindkét imánál ki van hangsúlyozva a „mi” és nem az „én”. Mai imáink is mindig többesszámban beszélnek. Ha betegért imádkozunk, Izrael összes betegéért, ha jó termést kérünk, az egész nép termését kérjük, ha bűnt vallunk be, az egész nép bűnéért kérünk bocsánatot. Erre példa az „osámnu bogádnú”-ima. Ez a formája az imáknak, hogy mindig többesszámban szólnak, arra mutat, hogy a nemzet ereje az egységben van. Nem az egyén önzése, hanem a közösség érdeke kell mindig és minden körülmények között a szemünk előtt álljon.

A hetiszakasz további része az úgynevezett „párását hátochéhá” (feddő szakasz). Ez két részből áll. Az első rész kilátásba helyezi mindazon áldásokat, amikben Izrael részesülni fog, ha betartja a Tóra parancsolatait. „Áldott leszel a városban, áldott a mezőn. Áldott lesz magzatod, földed termése és marhád fia-

bása. Ellenségeid egy úton jönnek ellened és hétfelé fognak menekülni.” Áldott leszel minden munkádban és megáld téged az Isten azon a földön, mit neked adott.” (Deut. 28/3-8)

A második rész így kezdődik: „És leszen ha nem hallgattok az Örökkévaló a te Istened szavára, utolérnek majd mindezen átkok: „Átkozott leszel a városban, átkozott a mezőn. Átkozott a magzatod, földed termése.” (Deut. 28/18)

Különbféle betegségeket sorol fel ezután a Tóra emberre, állatra, növényre. Az ég nem ad többé erőt. Az ellenség meggyalázza az asszonyokat, megrabolja az országot és fogságba viszi a férfiakat. „Reggel azt mondd, mit hoz az este, este azt kérde, mit hoz a reggel, félelemedben, amit érzel és a szörnyű látványtól, mit szemed lát.” (Deut. 28/87)

Ezt az átkokkal telt szörnyű részt hagyományosan halkán olvassák fel a templomban (félve a megvalósulástól?). Az igazság az, hogy a Soá idején a zsidó nép nem kevesebb szörnyűségen ment át. Az átkok sora azzal zárul, hogy az a szövetség, amit Isten Izraellel kötött a Moáv völgyében (brit árvot Moáv), ez tulajdonképpen a szinájai szövetség megerősítése.

A hetiszakasz súlyos átkait ellensúlyozzák a Háftára vigasztaló sorai: „Néped mind igaz és jámbor lesz, örökké birtokolni fogja az Országot.” (Jes. 60/21) „Nem lesz többé erőszak országodban, sem rombolás határaid között. Isten segítségével lesz védőfalad és kapuja dicsőség.” (u.o./18)

Menáchem Meron

Simon Dubnov: A zsidóság története (43.) (A részleteket válogatta Keller Tibor)

Londonban hamarosan híre futott, hogy a jámbor király kiűzette a zsidók előjáróit, mire a londoni nép a keresztes csapatokkal szövetkezve megrohanta a zsidókat és kifosztotta, majd felgyújtotta házaikat és sokan életüket vesztették a tűzben. Mikor Oroszlánszívű Richárd, keresztesei élén útra kelt a Szentföldre, más angliai városokra is kiterjedt a zsidóüldözés. A legszörnyűbb mézárulásnak York városa volt a színhelye. Jom Tov nevű Rabbijuk azt tanácsolta, mikor az élelem elfogyott, hogy mindegyikük önkezével vessen véget életének. A keresztshadjáratok e véres megpróbáltatásait olyan férfiak örökítették meg az utókor számára, akik maguk is átéltek a vérengzéseket. Például ELI-EZER BEN NATAN és SLOMO BEN SIMON, majd a bonni EFRAIM és mások. A korszak költői külön siratódalokban „KINNOT”-ban énekelték meg testvéreik szenvedéseit és ezeket a gyászdalokat a legtöbb templomban recitálták. Mái szokásban van, hogy évenként Szivan hó 20-án böjtnapot tartanak a zsidó hitközségekben és ilyenkor a gyülekezet könnyezve éneklí a keresztsháborúk korából fennmaradt „kinnot” és „slichak” dalait, mint például a következőt:

„Véres könnyekkel siratom Worms szent községét Szívemből jajkiáltás fakad Mainz megöltjeiért Igaz hősök voltak ők, kik az Úr szent nevéért haltak vértanú halált.

Ó, Uram, ne hallgasd el kiontott vérüket, Se a gyermekek véré, kiket szüleik áldozatul hoztak...”

A keresztes-háborúk nyomán jóformán mindenütt megromlott a zsidók helyzete a keresztény lakosság között. Nehezebbé vált az élet, ellenségesebbé élesedett a viszony zsidó és keresztény között, zsidó és nemzsidó mindjobban eltávolodott egymástól. A középkor második felének nagy belső alakító tényezői, a rendiség, a pénzgazdálkodás, a városi polgárság felemelkedése, általában nem voltak rá alkalmasak, hogy ezt a viszonyt megjavítsák. A zsidó lakosság a városok külön utcáiba vonul vissza, messzebb a keresztény polgárságtól, és a „zsidó város”, a maga imaházaival és boltjaival, élesen elkülönül a keresztény város kolostoraitól és városházaitól. Régebben sok zsidó foglalkozott gazdálkodással vagy Európa és Ázsia közti kereskedelemmel. A keresztes-háborúk után azonban, melyek egycsapásra megnyitot-

ták Európa útjait Kelet felé, maguk a keresztény kereskedők létesítettek nemzetközi kapcsolatokat és nem volt többé szükségük zsidó közvetítőkre. A zsidó földbirtokos vagy földbérlő nem érezte magát többé biztonságban falun, keresztény nemesurak és parasztok közepette és szívesebben behúzódott a városba zsidó hitfelei közé. Így módon 3 fő foglalkozása maradt a zsidó lakosságnak: a kiskereskedelem, a kézművesség és a pénzüzet. Az első kettővel a szegényebb középosztály, az utóbbival pedig a vagyonos osztály foglalkozott. A hitelüzlet terén alig volt versenytársuk, mert az egyház eltöltötte tagjait a kamatra való pénzkölcsönzéstől. A zsidó számára, mint legtermészetesebb megélhetés kínálkozott a pénzüzet, mert az üldözések idején, mikor nem egyszer hajszolva kellett egyik helységről a másikba, egyik országból a másikba futnia, pénzt könnyen magával vihetett. A tőkepénzes az uzsora üzletekből hamar meggazdagodhatott, de a kiszípolozott adós örök életére ellensége lett. Tény azonban, hogy keresztény uralkodók maguk ösztönözték zsidó alattvalóikat a hitelüzletre, mert a nyereségből ők maguk is részesedtek.

HALMOS SÁNDOR:

A zsidó tudományokról

A zsidók általában a tudományokkal nem nagyon foglalkoztak, csak a jó elméjű emberek, akik a filozófiában kiválóak voltak. Mikor Mózes a zsidó nép igazgatásához kezdett, a népet nagyon műveletlen állapotban találta, akikkel nem sokat lehetett volna boldogulni. De mivel Mózes az Egyiptomi papok között nevelkedett, és Istentől a vallás ismeretét tanulta, nemzete között azokat a tudományokat amit tudott, terjesztette. Sajnos az egész nemzet nem volt alkalmas a tudományokra, de ez más nemzeteknél is így van. A főbb ismeretek bizonyos emberekre bízattak, hogy a nép ne felejtse el őket, sőt terjesztődjenek.

Az egyiptomiaknál a papok őrizték és tartották a tudományokat, ezért Mózes is ezt a Leviták nemzetségéhez kötötte, s ha a nemzet nem is, de legalább egy nemzetség hivatala szerint is, tanulni köteles legyen. Titokká nem tette a tudományt, mint az egyiptomiak, mert más nemzetségbeliek elől sem lett elzárva. Iskolákat nem állítottak ugyan, de megparancsolta, hogy a gyermekek a háznál neveltesse nek és a szülők tanítsák meg Isten törvényeit, s őseik történetét, hogy azok jó polgárokká formáltassanak.

El kellett volna a népet tiltani a bálványimádó népekkel való társalkodástól, mely dolog akadályozta a tudományok terjedését és öregbítését. Mert a más népekkel való megismerkedés szokta nevelni az emberek tudománybeli ismereteit. De ez később megoldódott, mert mikor az egy Isten tiszteletét más népekhez elvitték, akkor a zsidók is inkább tanulhatták a tudományokat. Amikor összekeveredvén az asszíriákkal, kaldaeiakkal, görögökkel és rómaiakkal, lettek olyan tudósok, akik vállalkoztak filozófiában és történelemben írni, mint Philo, és József.

A **teológia és vallás tudományában** a zsidók minden régi népeket felülmúltak. Állításai vagy ágazatai a vallásnak világosan voltak előadva és tanítva. Ismerték a zsidók Istent egyedül lévő valóságnak, aki mindenkinek Teremtője, Ura, és megtartója, a Jók megjutalmazója, a rosszak Bírója. Elismerem azt is, hogy voltak olyan együgyűek, kik úgy nem ismerték mint Mózes és egyéb zsidó bölcsek, s hogy Őt sokan nemzeti, vagy csak a zsidók Istenének tartották és emberi formában gondolták, kezekkel és lábakkal. De az okosabbak Menynek és Földnek Teremtőjének tartotta s olyan valóságnak, akit nem lehet ábrázolni. Tudták továbbá, hogy Isten teremtette az embert, közölvén vele Isteni tökéletességeket, de az ember elvesztette az Isten képet, s hogy teremtett Isten az embereken kívül más, tökéletesebb valóságokat is, akiket angyaloknak neveznek, az engedetleneket meg ördögnek. Akik teljesítik Isten akaratát örökké boldogságban élnek, mások a rosszban gyönyörködnek, s ezért boldogtalanok, tanították az Isteni gondviselést.

S várták a Szabadítót, kiről való reménység, eleinte homályosabb és testi volt, de meg-

világosodtak erre nézve is, Így voltak a halál utáni leendő állapotról: a lélek halhatatlanságáról, a test feltámadásáról. Szent iratainkból látni, hogy az Isteni kijelentés nem esett egyszerre, hanem lassan egymás után, amint a zsidó nép arra felkészítődött, hogy megértse. A vallásos ember azon nem akad fel, hogy a vallási igazságok nem egyszerre, s nem szisztéma szerint tanítódnak meg. A nép szükségéhez intéződve kerülnek elő. Isten, a világ láthatatlan igazgatója volt mikor rendes eszközöket is használt és csodákat a maga hatalma szerint. Amikor a Szabadítóról való ismeretet akarta terjeszteni, felkészítette népét prófétái által a lelki szabadító várására.

A vallás Istentiszteletre való része bőven meghatározódott. Külső ceremóniákból állott az, amit elő kellett venni és véghezvinni, aki Istent tisztelni akarta. Áldozat, fogadás, tisztaság, ilyenekre volt szüksége a népnek, mely testi nép volt, s látható dolgokhoz ragaszkodott, s a nép ezt Isten iránt való háládatosságából és tiszteletből vitte végbe, hogy ezekből a lelki dolgokra emelkedjen fel, s a külsők helyett inkább a szív tisztasága lett fontosabb.

Aki tanulmányozza a vallástudományon belül a morális teológiát, az tudja, hogy Isten Mózes által kiadta a 10 törvényt, hogy a zsidóságot erkölcsileg regulázza. Egyébként az Új testamentumi erkölcsi tudomány nem volt oly világosan kifejtve az Ó Testamentumban, mint ezt már Jézus tanította.

Törvénykezés

A törvények Mózes könyveiben olvashatók, melyek háromféle módon kerülnek említésre:

- Miczvot, az igazságon és egyenességen és Isten tökéletességén alapuló, amelyek a 10 parancsolatban olvashatók.
- Chuckim, szabad rendelkezések, melynek oka Isten szabad akarata
- Misphatim,

E három szó jelentése más helyeken különböző értelemben van. Vannak törvények, melyek Egyiptomból származnak, de megigazították, a többi az egyiptomi törvények ellenébe íródott.

Most a törvények a Talmudban vannak, azok is, amelyek a tradíció által lettek betéve. Jézus születése után a 181. esztendőben egy Judas Hakkados nevű tanító kezdte összeszedni a tradíciókat, melyek egy része a Misna. Ezek tradicionális törvények. Később pótolgatták és úgy lett a Gemara, amit rabbi Jochanan a Jeruzsálemi vagy Tiberiaszi Iskola vezetője kezdett írni és Jeruzsálemi Talmudnak nevezzük, 367-ben rabbi Asse, és Abina, majd 474-ben Jose, káldeai nyelven. Munkájuk, mivel babilóniai tanítók voltak, a Babilóniai Talmud. A Jeruzsálemi Talmudnak 4 könyve van, a Babilóniainak 6. Címeik: A föld terméséről, az ünnepekről, az asszonyokról, a kártételekről, az áldozatokról, a különféle mosódásokról.

A Talmudot a karaiták nem szeretik, akik a tradíciók eredetét Hirkánus idejére, Jézus szü-

letése előtt a 2. századra teszik, és azt tartják róla, hogy a Szentírásnak és maga magának is, sok helyen ellent mond és Isten ellen való vétkező szólások is vannak benne. A keresztények is utálták ezt IX. Gergely pápa alatt s a XIII. században. Később változott a vélemény s keresztény teológusok is használják.

Az **orvoslást** Mózes Egyiptomban tanulta. A Belpoklosságot a III. könyvének XIII: XIV: részében említi és leírta annak megismerő jeleit. A betegség megítélését és gyógyítását a papokra bízta, akik ezt nem szélesítették s sokáig csak a Churgia volt fő ága. A későbbiekben babonás eszközöket is elővettek, lásd Tóbiás könyvét. A Bírak Könyvéből látszik, hogy az egyiptomi zsidóknak nagyobb ismerete volt. Lukács evangélistáról azt beszélték a régiek, hogy orvos volt, aki pogányból lett zsidóvá és orvossá.

A **filozófiát** a zsidók soha nem tanulták. A Káldeába vitt fogságba ismerték meg a perza filozófiát, melyből néhány állítást átvettek. Egyiptomban a Pythagoreo-, Platonica filozófiát tanulták meg és hogy sokat, az látszik a Bölcsesség Könyvéből, Philó írásaiból Mózes tudományához adták, hogy általa nagyobb becsületet szerezhessenek

A kabbala a zsidók titkos és elrejtett értelemben vett filozófiája. Valami összezavart Pitagorás, Plato és Napkeleti filozófiából, amely Mózes írásaiból is pótolgatódott. Az újabbak mindig adnak hozzá valamit, amit kedvelnek. Theoreticára és Practicára oszlik. A Theoretica azt tanítja, hogy a tradíció szerint miként kell magyarázni a szent iratokat, a Practica pedig azt, hogy Isten nevének, vagy valamely szentírásbeli helynek elmondásával miként lehet csodálatos dolgot cselekedni.

Történelem. A régi zsidók nem voltak restek a történeti emlékezetben és feljegyzésében. Voltak régtől vett históriáik, melyet először szájról szájra terjesztettek, majd a nemzet és egy – egy király igazgatását leírták. Ezeknek egy része elveszett, másik része megvan a szent könyvek között. A zsidók más nemzetektől különváltan éltek, s kivéve Salamon idejét, nem is kereskedtek, nem is utaztak. Ezért a külső nemzeteket csak akkor említették, mikor azokkal bajuk vagy dolguk volt. A külső népekről ír a Próféták könyve.

A **költészetben**, kivált a Szent poézisben, a zsidók minden népet felülmúltak. Minden nemzetnek, még ha pallérozatlan állapotban is, vannak nemzeti daljai és énekei, melyekben nevezetes történeteket adnak át. Ilyenek voltak a zsidóknál is, melyek közül Mózes említi néhányat 1. Móz. III 24, IV 23 – 25, 5. Móz XXXI.24,30. Verses könyvre van célzás, A jób énekei, melyek a régiségnek remekei „Mózes éneke, a Próféták oraculumai, Jövendölései,, melyek Poémák, a zsidók poézisben lett előmenetelének elégséges próbái.

Folytatás a jövő héten

A bonyhádi zsidók emlékezete

1944 februárjában Bonyhádra születtem. Nagymamám májusban, életében utoljára látott. 10 éves, vak unokanővérem végigsimogatta az arcomat és utoljára mondta: „milyen szép baba”. 2014-ben, 70 évvel később is virágzik a május, és én járom az emlékezés útját.

1744-ben négy zsidó család élt Bonyhádon. 1826-ban Bonyhád lakosságának 35,9%-a, 1662 fő volt zsidó. 2014-ben mindössze négy zsidó személy él itt.

Itt állok Bonyhád 1796-ban épült zsinagógájánál, Közép-Európa egyik legértékesebb zsidó temploma előtt. Falai között hirdették az ősi törvényeket Pest és Baranya első, Óbuda, Bécs későbbi rabbijai, olyan tudósok sora, akiknek bölcsességeit ma is egyetemek tanítják.

E falakat borította gyászdrapéria Kossuth halálakor. Ekkor és itt mondta el Rosenthal Tóbiás a magyar zsidók haza és szabadságszeretetről azt a beszédét, mely ma is olvasható, s melynél szebbet még nem olvastam, nem hallottam. Harcoltak is a bonyhádi zsidók a hazáért. Perczel Mór seregében véreztek. Kitüntették magukat, életüket adták az első és a második világháborúban. És többségük visszajött, 1944 után is. Már akik túlélték. A lágerekből ötvenöten, a munkaszolgálatból száztizenheten. Ők maradtak életben. A bonyhádi zsidók tizenöt százaléka.

A zsinagógától nem messze állnak még a jesiva épületei, ahol volt, hogy háromszáz tanultak, az egész országból, de a határokon túlról is. Már 1784-ben működött a világi oktatást nyújtó zsidó iskola, és az elsők között vezették be a magyar nyelv oktatását is.

Bonyhád kisváros. Itt nincsenek távolságok. Elhaladok az ország első, állandó zsidó kórháza előtt. Amott áll a mozi, melyet zsidó vállalkozó nyitott, itt áll a hajdanvolt Zucker szálloda. A központi térről indultak a város első, Singer Miklós által üzemeltetett autóbussz üzemének járatai. Gyermekkoromban még álltak a zsidó olaj- és téglagyárak. A szomszédunkban működött textilműhely is a bonyhádi zsidó textilkereskedők szorgalmának eredménye. 1750 után, mintegy 20 év alatt megindították a bonyhádi vászonfehérítő és textilfestő ipart.

Emlékező utam a Fő térről a régi zsinagóga felé, a kereskedők utcáján vezet. Itt és a téren ma is állnak a zsidó kereskedők egykori boltjai. Már 1807-ben 152 zsidó kereskedő volt Bonyhádon, igaz, többségük szegény, házaló. A módosabbak viszont Szabolcs megyei termelők zöldségeit juttatták Fiumébe, a helyi tejszövetkezet termékeit a Skandináv országokba. A megyén belül postagalambok hozták megrendeléseiket a kiszállítás gyorsítására. 1865-ben Krausz Lipót kezdeményezte az első bonyhádi pénzintézet engedélyeztetését.

A bonyhádi zsidóság pezsgő szellemi életét jelzik a helyben megjelent, zsidók által kiadott héber és magyar nyelvű újságok is. A Wajlaket Jozsef című rabbinikus lap 18 éven át, 1899-től havonta kétszer jelent meg. Pozsonytól Beregszászig írtak benne rabbik, ortodox tudósok. A lapot a történelmi Magyarország határain kívül, és még a tengerentúlon is terjesztették. New Yorkban, 1991-2002 között újra megjelentették reprint kiadásban az első 10 kötetet. A két háború között Bonyhádon működött három zsidó nyomda közül Raubitschek Izoré a határokon túl is ismert volt. Ebben a kisvárosban 10 zsidó

egyesület szolgálta a kultúrát, az oktatást és a rászorultak megsegítését.

Még az 1970-es évek elején is működött a város közepén a strandfürdő, melynek vízi szintpadán mutatta be még 1938-ban Bárány Ernő, a zsidó rendező a Marica grófnő nagyoperettét. Az előadás az egész megyét megmozgatta. Ő rendezte a Katolikus Legényegylet János Vitéz előadását is.

Aztán az 1938-as, első zsidótörvénytől kezdődően a bonyhádi zsidók számára is fogyni kezdett a levegő, 1944. április 5. után pedig beindult a Soá, a szörnyű katasztrófa, a pusztítás gépezete.

Dr. Vidor György túlélő ma 92 éves. 22 évesen segített összeállítani a hitközségnek kötelezően előírt listát Bonyhád zsidó lakosairól, akiknek ettől kezdve viselnie kellett a sárga csillagot.

1944 május első napjaiban Bonyhád község elöljárósága közölte a zsidó hitközség vezetőjével, hogy felsőbb utasításra ki kell jelölniük a gettó területét. Néhány deszkakerítésen még a 70-es évek elején is ott ordítottak a csillagok, iszonyatos, eltávolíthatatlan, okker-sárga színnel. 1944 május 12.-én minden bonyhádi zsidó család írásbeli parancsot kapott arra, hogy három napon belül köteles a gettóba bemenni. Június 28.-án éjszaka felriasztották a gettó lakóit, hogy mindenki készítsen össze egy 10 kg-os csomagot magának. Majd következett a két napig tartó, többszöri motozás az értékek után. Az üldözöttek ezt a két napot vagy a szabad ég alatt, vagy a zsinagógában töltötték. Innen a bonyhádi sportpályára kísérték őket, ahol további két nap és két éjjel voltak szöges drót mögött, a szabad ég alatt. Július 1.-én délután kezdődött meg a bevagonírozás. Július 2.-án érkeztek meg a pécsi főpályaudvar teher-rakodójára. Azonnal elindították őket gyalogmenetben a Lakits-huszárlaktanya felé. Pécssett három napig tartózkodtak. Július 6.-án, a déli órákban kezdték meg az ösz-

szegűjtött több ezer ember bevagonírozását.

1944. július 9.-én, vasárnap délelőtt a bonyhádi zsidók megérkeztek Auschwitzba, és döntő többségük, idős nők és férfiak, valamennyi kisgyermek néhány órán belül a gázkamrák áldozatává vált.

Dr. Vidor György őrzi azt a 23 levelet, melyet munkaszolgálatosként, szüleitől és testvéreitől kapott, a bonyhádi gettóból.

Az utolsó lap június 28. előtt, szűkszavú: „mind megvagyunk, a körülményekhez képest”. Vidor György utólag tudta meg, hogy ezekben a napokban kínozták meg édesapját a Pestről levezényelt nyomozók, vallja be, hogy hova rejtette a családi ékszereket. A június 28.-i lapon csak néhány szó áll: „Édes fiam! Csókolunk sokszor, szeretettel” és a család minden tagjának neve szerepel alul. / Ezen a napon ürítették ki a gettót és hurcolták a zsidókat a zsinagógába és a sportpályára/ Július 3.-án Pécsről érkezett lap: „Édes fiam! Itt vagyunk Pécssett. Elmegyünk munkára, de ezen ne búsulj, mert jó dolgunk lesz, és együtt leszünk.”

Az utolsó lapot július 5.-én írták Pécsről: „Édes Gyurkám, még itt vagyunk, úgy hírlík, hogy holnap tovább megyünk.”

„Bonyhád posta” július 5. bélyegzővel Vidor György visszakapta a család bonyhádi címére írott lapját „Elköltözött” jelzéssel.

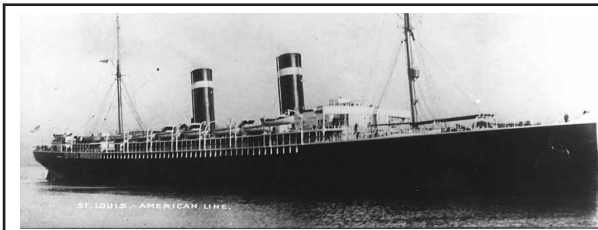
Dr. Vidor György a héttagú család egyetlen túlélője.

Bevégeztetett. Itt állok a neológ temető emlékművénél. Családom mintegy harminc tagjának csak a nevét olvashatom. Sírjuk nincs, a krematórium füstjét nem lehet eltemetni.

Leteszem az emlékezés követ az emlékműre.

Egymástól elválaszthatatlan kettősségemből, magyar-zsidó bensőmből hangosan tör ki a bánat, a vágy és az elszánt akarat kiáltása: Soha többé!

dr. Sós Csaba

A HALÁLHAJÓ

Folytatás a 12. oldalról

Pedig sorsukban nagyon sok rokon vonás volt, mindketten Brest-Litovszk környéki zsidó polgári családból származtak. Zenei érdeklődésük is itt született, a két család szalonjában a zsúrokon, zenészek, költők fordultak meg. Kivételes műveltsége művészkörökben is jó ajánlólevél volt, például még ismerte Lilli Lehmann, a híres német szoprán, s névrokonával, Lotte Lehmannal pedig a családja volt jóban. Mindketten sokat meséltek nekem, a harmincas évek Európájáról. Eric és Bob életében a vallás nem játszott fontos szerepet. Az emancipált család tagjai németnek vallották magukat, s csak a zsidóüldözések nyomán szembesültek származásukkal. Eric hozzátartozói korábban Angliába mene-

kültek, így a hajóút végén őt is a szigetország fogadta be. A háború után viszont Amerikát választotta új hazájául, de gyakran visszatért a ködös Albionba, családlátogatóba.

Büszke volt európai származására. Mindig választékosan öltözött, az évtizedek alatt egyszer sem láttam zakó nélkül, s angol dandy módjára kizárólag csokornyakkendőt hordott. Nagyon szerette a képzőművészetet, gyakran hívta fel a figyelmemet, ha a Frick gyűjteményben, vagy a Metropolitan Múzeumban új kiállítás nyílt. Az impresszionista festőket kedvelte legjobban, de a hajózási múzeumban is talált olyan érdekességet, amiről hosszabban beszámolhatott. Az opera mellett a kamarazenét szerette, s gyakran járt jazz-klubokba. Kedvenc zeneszerzője Gustav Mahler volt. A Family Circle-t vékonypénzű egyetemisták látogattak, akikkel szívesen beszélgetett, nem volt olyan kulturális téma, amiben ne lett volna otthon.

Amikor a két ember tisztában lett közös múltjával, gyakran keresték egymás társaságát. Eric volt az idősebb, így Bob látogatott fel a hosszabb felvonások alatt a felsőbb emeletre. Mindkettőjük anyanyelve a német volt, de kizárólag angolul beszélgettek...

Dr. Csermák Zoltán

Helyes megfejtést küldtek be:

Ezri Edith és Pista
 Farkas Feri - Netanja
 Friedmann Idus - Kirját Bialik
 Hár Koháv Lili - Ramat Gan
 Horovitz Imre - Karmiel
 Kocsis Mária - Jeruzsálem
 Kreisler Gábor - Debrecen
 Musat Etel - Haifa
 Navon Sarah és Shmuel - Árád
 Zer Veronika és Györgyi - Jeruzsálem

Kérjük megfejtéseiket postán az Új Kelet, 49472 Petah Tikva, Rehov Ahad Haam 11. címre küldjék el.

Faxon a 077/7282750-es számon

várjuk a jó megoldást.

Email címünk:

ujkelet@gmail.com

Múlt heti rejtvényünk helyes megfejtése:

Szegény igazgató úr, mi történt az ujjával?

Kérdések:

1. Bet Semes városától délre terül el az Ela völgy. Milyen Dávid korabeli esemény helyszíne volt ez, a máig természetes szépségét őrző terület?
2. Ki volt Jichák Lurja rabbi legkiemelkedőbb tanítványa, aki Az Éc Chájim írója?
3. Guernica Pablo Picasso egyik nagyhatású festménye. Mikor készült?
4. Hanna Maron színművész már nagyon fiatalon, 1940-től fellépett a Hábimá nemzeti színházban. Melyik évben jutalmazták Izrael-díjjal?
5. Izrael melyik részében tárták fel a világ legrégebbi borospincéjét?
6. A villamosmérnök David Packard az egyetemen ismerkedett meg későbbi üzlettársával Bill Hewlett-tel. Milyen cég alapításra mellett döntöttek 1938-ban?
7. Ki az a francia író, akinek Tosca című romantikus drámája Puccini operáját ihlette?
8. Vieste Olaszország szép, régi városa. Melyik országrészben található?

POLITIKAI MENEKÜLT	1	TÖKÉLETES	LELKIS-MERETES, ALAPOS	ARÁNY, HÁNYAD BÁRPULT RÉSZEI	RESZÉRE, RÖVIDEN TÓPARTI TERÜLET	HAJLÉKONY ÖNTÖZŐCSŐ						
ENERGIA, RÖVIDEN A NEVÉRE VESZ				RITKA NŐI NÉV KILYUKASZT	AZ EZÜST VEGYJELE RESTELL, SZÉGYELL		NEWTON, RÖVIDEN MERRE?	PERSZEI FRANCIA AUTÓK JELZESE	FORMA, IDOM KIVÁNDOROL	AMPER, RÖVIDEN VÉRCSATORNA	KÉTRÉSZES NŐI FÜRDŐRUHA	k
JAPÁN FIZETŐESZKÖZ												R
KIKAP A BABAI MAGYAR TÁNC												
A PARKOLÓ JELE FÁNKOT ELKÉSZÍT						2	TALÁLÓ					
ÜRES KASI			KÁRTYALETÉRTÉKES FA					FRANCIA NŐI NÉV POLCRÓL ELVÉTEL				
ORTO, RÖVIDEN RITKA NŐI NÉV		BÉR ELEMEL BAKU LAKOSA		MÁLLIK A VAKOLAT TENGŐDIK							KÖRMEND HATÁRAI RÓMAI 100-AS	
								ÜVEGCSERÉPI A FÖLDRE GYÜR	FORRASZTOFÉM HALÁSZMADAR			
HALSZELETI KENYÉRET VÁG				SAJÁT MAGA FENTRŐL CSOROG		HARMADVÁGÁS A HURKA BURKAI					A VILÁGERT SEI ÁCSMUNKA	
HANGSZEREN JÁTSZIK					ODÚBA KÜSZIK PERDÜLET							
DAGÁLY RITKA FÉRFINEV			LEVÉL MEGÍRÁSA ÓCSKA HOLMI									KÓCOS HAJ !
				VÁLASZOL BATU RANGJA				BÖRTÖNBEN ÜL RADIÁTOR ELEME				HOSSZÚ, KESKENY KÖTSZER
KÉRDŐSZÓCSKA ORIENS, RÖVIDEN		ELÍTÉL, HIBÁZTAT FELEM			LEGELŐ, KASZALÓ DIVATJAMULT				TITKON ELEMEL AUTÓS SPORTÁG			
A FÖLDRE PERGŐ (VAKOLAT)						VAGONT FÉKEZŐ LOMBTALAN (FA)						
OSTOR VÉGEI HALPETE			A MENYÉT ROKONA KALAPBAN VANI		HÚST BEMETSZ FÜL BELSEJEI			GYOMTALANÍT PALOTA KÖZEPEI		HAJADON DIOPTRIA, RÖVIDEN		
IMA ELEJEI						A TITKÁRNÓ IS EZ						

TANÁR ÚR KÉREM

9. A citromfű kellemes, citromra emlékeztető illatú, mézelő, évelő növény. Nemcsak finom fűszer, hanem teaként is hasznos. Milyen jótékony hatást fejt ki?

Válaszok:

1. Az alacsony, erdő borította dombos vidék egyike Izrael kevésbé beépített területeinek. A hagyomány szerint errefelé zajlott le Dávid és Góliát csatája.
2. Chájim Vitál rabbi, aki arról ír művében, hogy az ember azért születik erre a világra, hogy a világot az Örökkévaló méltó lakhelyévé változtassa. Ez az átalakítás nem mehet végbe a magasabb világokban, noha azok státusa sokkal magasabb. Az Örökkévaló végső célja, amiért a magasabb teremtési folyamat elkezdődött, csak ebben a világban érhető el.
3. A spanyol polgárháborúban 1937. április 26-án, a német és olasz harci repülőgépek által bombázott, Spanyolországban található Guernica település elleni támadásra válaszul készítette a művész. A mű általánosságban véve a háborúellenesség szimbólumává vált.
4. A népszerű színész 1945-től a Kameri színház társulatának tagja. Legnagyobb sikereit a Pygmalion és a Hello Dolly zenés darabjaiban alakított szerepeivel hozták meg számára. 1973-ban az „izraeli színház nagyszonyját”

Izrael-díjjal tüntették ki.

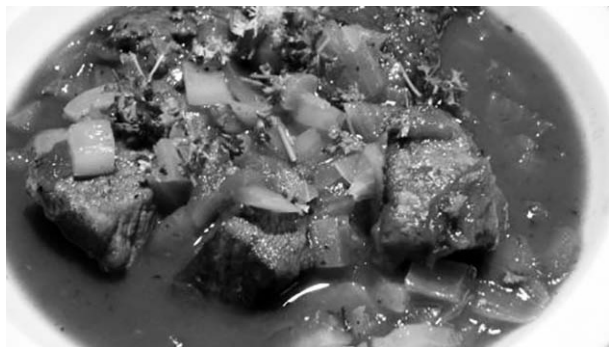
5. A régészek Felső-Galileában, a szíriai és libanoni határ közelében fekvő Tel Kabri településen találtak rá az időszerűségünk előtti második évezredből származó borospincére.
6. A Hewlett-Packard céget, amelynek a számítógépgyártása később világviszonylatban vezető szerepet szerzett. Egy bérelt garázsban indították el műszaki vállalkozásukat. A piacra egy hangfrekvencia-generátorral törtek be. Első komoly rendelésüket a Disney-cégtől kapták, 1950-ben már háromszáz különféle terméket gyártottak vállalatok számára. 1972-ben az első, széles körben népszerűvé vált számítógépük után álltak át a sorozatgyártásra.
7. Victorien Sardou írói tehetségét a színművek szolgálatába állította. Legismertebb művei a Szókimondó asszonyság, és a Váljunk el. Szatirikus társadalomrajzot szerelmi bonyodalmakkal fűszerező vígjátékai ma is kedveltek.
8. A Gargano-félszigeten, Olaszország délkeleti részén található. Vieste a félsziget legnépszerűbb turistacélpontja, sziklafalakra épült középkori óvárosában mintha megállt volna az idő. A város a gyönyörű látnivalókban bővelkedő Gargano Természetvédelmi Park területén található.
9. A citromfű tea csökkenti a belső feszültséget, ezért jó hatással van a szívpanaszokra is. Javítja az emésztést, könnyíti az epe munkáját, megszünteti az idegi alapon fellépő gyomorfájdalmakat.

TOKÁNY VARIÁCIÓK AKÁR DIÉTÁHOZ IS

Balázs Ibi heti recept ajánlata

Erdélyi tokány

Hozzávalók: 500g sovány marhalapoc-ka, olaj, 2 evőkanál vágott vöröshagyma, 1 gerezd reszelt fokhagyma, 2 evőkanál paradicsompüré, 1 dl fehér bor, 300g burgonya, késhegynyi majoranna, 1 db zöldpaprika, só.

Elkészítése: A sovány marhalapockát megmosva ceruza vastagságú csíkokra vágjuk. Forró olajban megpirítjuk a vöröshagymát, fokhagymát. Ezután felöntjük a borral, majd beletesszük a paradicsompürét, és felforraljuk. Belekeverjük a húscsíkokat, borssal, majoránnával megfűszerezzük, és lefedve pároljuk. (Ha a hús zsírjára visszaszal, mindig kevés vizet öntünk alá, nehogy leégjen.) Ha a hús megpuhult, hozzáadjuk a karikára vágott zöldpaprikát, és még egyszer jól felforraljuk. Köretként sós burgonyát adhatunk, és rövid szafttal tálaljuk.

Mészáros tokány

Hozzávalók: 400g sovány marhalapoc-ka, 3 db virsli, olaj, 2 evőkanál kockára vágott vöröshagyma, 1 evőkanál paradicsompüré, 1 dl fehér bor, 1 mokkáskanál őrölt bors, 1

késhegynyi majoranna, só, 1 db zöldpaprika, 1 db paradicsom.

Elkészítése: Hasonlóan készül, mint az erdélyi tokány, azzal az eltéréssel, hogy virsli adunk hozzá. A virsli 2-3 cm vastagságú darabokra vágjuk, kevés olajon átpirítjuk, ezután az elkészült tokányba keverjük, és együtt felforraljuk.

Leccsós tokány

Hozzávalók: 500g marhalábszár, olaj, 3 evőkanál kockára vágott vöröshagyma, 1 teáskanál piros paprika, 5 db paprika, 3 db paradicsom, késhegynyi reszelt fokhagyma, só.

Elkészítése: A marhalábszárt megmosuk, vékony csíkokra vágjuk. Az apróra vágott vöröshagymát az olajban megpirítjuk, hozzáadjuk a fokhagymát, a piros paprikát. Elkeverés után kevés vízzel felöntjük, felforraljuk. Hozzáadjuk a húst, megsózzuk, és fedő alatt majdnem puhára pároljuk.

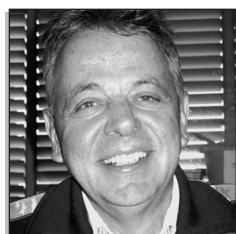
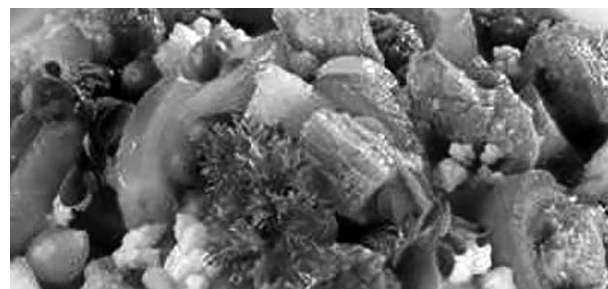
(Párolás közben mindig csak kevés vizet öntsünk rá, nehogy leégjen.) Hozzáadjuk a cikkekre vágott zöldpaprikát, paradicsomot, és ezzel készre pároljuk a tokányt.

A lének sűrűnek kell lennie. Köret nélkül fogyasztható.

Zöldséges tokány

Hozzávalók: 500g marhalapoc-ka, 3 evőkanál olaj, 2 evőkanál kockára vágott vöröshagyma, 1 evőkanál paradicsompüré, 2 evőkanál lecsó, 350g vegyes zöldség, 1 mokkáskanál bazsalikom (vagy őrölt bors), késhegynyi reszelt fokhagyma, 1 teáskanál vágott zeller zöld, só, 2 paprika, 2 paradicsom.

Elkészítése: A marhahúst megmossuk, lecsurgatjuk, és széles metéltre vágjuk. A vöröshagymát az olajban megpirítjuk, ezután hozzáadjuk a fokhagymát, a paradicsompürét. Ezeket együtt is pirítjuk, majd kevés vízzel felöntjük, és puhára pároljuk. Ha zsírjára sült, a megmosott húst bele- rakjuk, meghintjük bazsalikkal (vagy őrölt borssal), megsózzuk, és félig megpuhítjuk. A hasábra vágott vegyes zöldséget a tokányhoz adjuk. Annyi vizet öntünk rá, hogy majdnem ellepje. Fedő alatt puhára pároljuk. A zöldpaprikát, paradicsomot cikkekre vágjuk, és a leccsóval együtt még egyszer jól felforraljuk. Tálaláskor tűzálló tálba öntjük, és meghintjük vágott zeller zölddel.

Fedezd fel a héber nyelvet!

A központra összpontosítsatok

Vajon mi lehet a közös a városközpontban, a paradicsomsűrítményben és az urándúsító-
ban? Mindjárt kiderül.

A RÉS - KÁF - ZÁJIN (ר-כ-ז) hármas gyök valaminek a központját, lényegét, velejét fejezi ki. A legismertebb kifejezés a merkáz (מרכז), ami központot jelent. Merkáz háir (מרכז העיר) - városközpont. A rikuz (ריכוז) szó koncentrációt jelent. Emberekét is - a rosszlelkű koncentrációs tábor héber megnevezése mácháne rikuz (מחנה ריכוז) - de figyelem összpontosítását is, ami rikuz t'szumát hálév (הלב תשומת הלב ריכוז) -

A hitrákéz (התרכז) ige odafigyelést, valamire való összpontosítást jelent.

A mörukáz (מרוכז) - koncentrált, összpontosított erő vagy figyelem, de lehet összesített is, egy kimutatás adataiban. A chufsá mörukezet (חופשה מרוכזת) azt jelenti, hogy egy vállalat

vagy cég valamennyi alkalmazottját egyszerre küldi szabadságra, például Pészách vagy Szukot félünnapra. A mitkáfa mörukezet (מתקפה מרוכזת) koncentrált támadást jelent.

Akire azt mondják, hogy mörukáz böácmo (מרוכז בעצמו), illetve nőnemben mörukezet böácma (מרוכזת בעצמה), az bizony önző, egoista, saját jelentőségét túlbecsülő személy.

A rákáz (רכוז) egy munkaközösségben vagy

kibucban egy bizonyos feladat, munkakör intézője.

A tárki (תרכיז) sűrítmény, koncentrátum: a konyháinkban oly gyakori tárki ágvániot (תרכיז עגבניות), például paradicsom-sűrítmény.

A héber műszaki nyelvben a szárkáz (סרכוז) kifejezés centrifugát jelent, amellyel nagy sebességgel forgó motorral egy anyagból benne oldott más anyagot külön lehet választani, legyen szó akár a mosott ruha szárításáról, vagy egy vegyi anyag összetevőire történő bontásáról. A héber nyelvű hírekben ezzel a szóval jelölik az urán-dúsító centrifugákat, amelyekkel bizonyos dúsítási százalékon felül atombombát lehet előállítani.

Héber nyelvtanítás:

052-3260834

izraelihirlevel@gmail.com

MŰSORAJÁNLÓ

Szeptember 11. csütörtök

TV1
16:50 Hírek angolul
17:34 Első kiadás
18:00 Hírek
18:05 Sportösszefoglaló
18:30 A hét hírei
19:00 Rádás
19:58 Mábát
21:00 Elfeledett hangok
21:30 Apa nevében
22:00 A séf segítségével
22:45 CSI Las Vegas
23:30 Hírek

TV2
06:30 Szivárvány reggel
09:05 Mit szóltok hozzá?
10:02 Együtt tanulunk
10:50 Helyi fiatalok
11:35 A házatok többet ér
12:25 Ízek
12:45 Központi játszma
13:15 Harmadik olvasat
14:00 Mi az a múzsa?
14:30 Huszonhárom perc
15:00 Az étel útja
15:55 Mit szóltok hozzá?
16:45 Első kiadás
17:30 Média
18:00 Hatórás vendégünk
18:50 Sztárok
19:58 Híradó
21:00 Én, Simon Peresz
22:00 Hetven millió ok
22:50 Házás, gyerekek
23:30 Sztárok

DUNA TV
07:00 Kárpát Expressz
07:35 Horvát krónika
08:00 Ecranul Norstru
08:36 Kultikon
08:55 Akadálytalanul
09:35 Térkép
10:05 Könyvajánló
10:20 Emily
11:10 Szelek szárnyán
12:00 Öregberény
13:00 Híradó
13:25 Kívánságkosár
15:30 Pocok, az ördög-motoros
16:00 Elixir
16:30 Szép, szőke szerelmünk, a Tisza
17:30 Térkép
18:06 Emily
19:00 Híradó
19:35 Közbeszéd
20:05 Bűvölet
20:35 Angyalbőrben
21:30 Szelek szárnyán
22:35 Kalandorok

Szeptember 12. péntek

TV1
15:00 Rabbanikus kérdés
15:30 Kezdetben
16:30 Első kiadás
16:57 Pénteken ötkor

18:00 Így történt
18:30 Ízek
19:00 Elfeledett hangok
19:30 Napló - különkiadás
19:52 Napló
21:30 Ki adott neked jogosítványt?
22:00 Kié ez a sor egyáltalán?
22:25 Izrael élővilága
23:20 Helyi zene

TV2
06:30 Szivárvány reggel
10:00 Zárszámadás
10:30 Kultúra
11:00 Izraeli hullámsáv
11:30 Álomvilág
12:00 Ellenzék
12:30 Kérdőjel
13:00 A város íze
13:30 Arabnyelvű hírek
14:00 Ízek
15:00 Egyenes beszéd
17:05 Majdnem szombat
17:30 Megható lélek
18:00 101-es szoba
18:35 Kedves ország
19:05 A létező legfinomabb
19:57 Péntek esti stúdió
21:30 Szatirikus szemmel
22:35 Ramzor
23:15 Házás, gyerekek
23:40 Ne kérdezz

DUNA TV
06:25 Gazdakör
07:00 Kárpát Expressz
07:35 Slovenski utrinki
08:00 Kwartett
08:35 Vatikáni híradó
09:00 Szerelmes földrajz
09:35 Térkép
10:05 Könyvajánló
10:25 Emily
11:15 Szelek szárnyán
12:00 Angyalbőrben
13:00 Híradó
13:25 Kívánságkosár
15:25 Pocok, a motoros
15:55 Mediterraneo
16:30 Labdarúgás
18:30 Térkép
19:00 Híradó
19:35 Közbeszéd
20:05 Bűvölet
20:30 Rocca parancsnok
21:30 Szelek szárnyán
22:35 Columbo
23:55 Goya kísértetei

Szeptember 13. szombat

TV1
07:30 Gyermekműsorok
10:07 I, Carly
11:00 Történet mesélők
12:00 Mábát seni
13:00 A végek őrzői
14:00 Kék-fehér hangok
14:30 American Idol
16:15 Glóbusz

17:00 Hírek
17:30 Közlekedés teszt
18:00 Helyi zene
18:40 A séf segítségével
19:30 Megható lelkek
19:58 A hét hírei
21:00 Világlátó
22:00 Zsidó otthon
22:30 Bar HaLev

TV2
06:45 Helyi fiatalok
07:25 Ízek
08:00 Együtt főzünk
10:05 Létező legfinomabb
11:00 Vákuum
11:30 Rétes
12:00 Izrael felfedezése
12:30 Szombatra főzünk
13:25 Egyenes beszéd
14:45 Marton
15:35 Segítség, nem tudok főzni
17:30 Világrend
18:00 Sajtópáholy
19:10 Sztárok
19:58 Híradó
21:00 Segítség nem tudok főzni
23:45 Sajtópáholy

DUNA TV
06:55 Szép, szőke szerelmünk, a Tisza
07:45 Öt kontinens
08:15 Gazdakör
08:45 Élő egyház
09:10 Isten kezében
09:40 Akadálytalanul
10:05 Novum
10:35 Határtalanul magyar
11:05 Székelykapu
11:30 Hagyaték
12:00 Sírjaik hol...
12:30 Zöld jelzés
13:00 Híradó
13:35 Nótacsokor
13:50 Nálátok, laknak állatok?
14:50 Éjszakai lovasok
16:15 Önök kérték
17:15 Viadukt
19:00 Híradó
19:25 Dunasport
19:35 Bűvölet
20:35 Hogy volt?!
21:30 Az élet sava-borsa
22:15 Wallis és Edward
23:55 Kultikon

Szeptember 14. vasárnap

TV1
16:25 LOVE
16:48 A dal története
17:34 Első kiadás
18:00 Hírek
18:05 Sportösszefoglaló
18:30 Civilizáltak
19:00 Rádás
19:58 Mabat
21:00 A végek őrzői

22:00 Szex tabuk
22:45 CSI Miami
00:00 Világlátó
TV2
06:00 Séfjáték
06:20 A reggel világa
09:00 A nap hívása
11:00 Erről beszélünk
12:30 Együtt vagy külön
13:00 A Kneszetben
13:30 Biztos recept
14:00 Mi az a múzsa
14:30 Galileo
15:00 The Voice
16:45 Első kiadás
17:30 Rendet teszünk
18:00 Hatórás vendégünk
18:50 Micsoda szabadság
19:58 Híradó
21:00 The Voice
22:30 Zenészek

DUNA TV
06:25 Élő népzene
06:50 Élő egyház
07:25 Gazdakör
07:50 Világ-nézet
08:20 A lélek erejével
08:50 Pannon expressz
09:20 Mesélő cégtáblák
09:45 Vatikáni híradó
10:05 Napok, évek
11:00 Magyar klasszikusok
11:30 Kultikon
12:00 Önkéntesek
12:30 Új nemzedék
13:00 Híradó
13:05 Nótacsokor
13:05 Ízőrzők
13:40 Gázolás
15:25 Hazajáró
16:00 Csellegők
16:25 Hogy volt?!
17:15 Akiket a pacsíra elkísér
19:00 Híradó
19:35 Bűvölet
20:35 Önök kérték
21:30 A sziget
22:30 Topáz

Szeptember 15. hétfő

TV1
16:48 Gyerekhíradó
17:34 Első kiadás
18:00 Hírek
18:05 Sportösszefoglaló
18:30 Telecinema
19:00 Rádás
19:58 Mábát
20:40 Futball
23:05 Simpson család
23:30 Hírek

TV2
06:00 Séfjáték
06:45 A reggel világa
09:00 A nap hívása
11:00 Erről beszélünk
12:30 Kneszet

13:00 Eichler Jákov
13:30 Biztos recept
14:00 Mi az a múzsa
14:30 Galileo
15:00 A nap hívása
16:45 Első kiadás
17:30 Rendet teszünk
18:00 Hatórás vendégünk
18:50 Felújítás
19:58 Hírek
21:00 Vállalkozás
22:30 Ichilov
23:30 Gil Rina

DUNA TV
06:25 Gazdakör
07:00 Kárpát expressz
07:35 Székely kapu
08:00 Életkerék
08:35 Élő egyház
09:00 Isten kezében
09:35 Térkép
10:10 Száz kép
10:25 Emily
11:15 Hagyaték
11:45 Hazajáró
12:15 Az élet sava-borsa
13:00 Híradó
13:25 Parlament
17:30 Térkép
18:06 Váratlan utazás
19:00 Híradó
19:35 Közbeszéd
20:05 Bűvölet
20:35 Őrjárat az égen
21:30 Szelek szárnyán
22:30 Az életmentő - Semmelweis Ignác igaz története
23:35 Belépési nyilatkozat

Szeptember 16. kedd

TV1
16:48 Gyerek híradó
17:34 Első kiadás
18:00 Hírek
18:05 Sportösszefoglaló
18:30 Civilizáltak
19:00 Rádás
19:58 Mábát
21:00 Politika
22:00 Ki adott Neked jogosítványt?
22:30 Balek Szavet
23:30 Hírek

TV2
06:00 Séfjáték
06:20 A reggel világa
09:00 A nap hívása
11:00 Erről beszélünk
12:30 Gyógyítás
13:00 Kaja délben
13:30 Biztos recept
14:00 Mi az a múzsa
14:30 Galileo
15:00 The Voice 3.
16:45 Első kiadás
17:30 Rendet teszünk
18:00 Hatórás vendégünk
18:50 Felújítás

19:58 Hírek
21:00 The Voice 3.
22:30 Raz és Dvir koncertje

DUNA TV
07:00 Kárpát Expressz
07:35 Roma magazin
08:00 Domovina
08:35 Novum
09:00 Zebra
09:35 Térkép
10:25 Váratlan utazás
11:10 Szelek szárnyán
12:05 Őrjárat az égen
13:00 Híradó
13:20 Kívánságkosár
15:25 Pocok, a motoros
16:00 Századfordítók
17:00 Múzeumtúra - francia módra
17:30 Térkép
18:05 Emily
19:00 Híradó
19:35 Közbeszéd
20:05 Bűvölet
20:35 Rózsák harca
21:20 Szelek szárnyán
22:25 Menetrendszerinti gyilkosságok
Agatha Christie regénye alapján

Szeptember 17. szerda

TV1
16:48 Gyerek hírek
17:34 Első kiadás
18:00 Hírek
18:05 Sportösszefoglaló
18:30 Szírének
19:00 Rádás
19:58 Mábát
21:00 Mábát seni
22:00 Óránként 30 sékel
22:45 A színpalak mögött
23:00 Rövid-hosszú
23:30 Hírek

TV2
06:00 Sztárok
06:30 Szivárvány reggel
09:05 Mit szóltok hozzá?
10:03 Együtt tanulunk
11:00 Helyi fiatalok
11:35 A házatok többet ér
12:25 Ízek
12:45 A politika világa
13:15 Tengeralattjáró
14:00 Mi az a múzsa
14:30 Galileo

15:00 Az étel útja
15:55 Mit szóltok hozzá?
16:45 Első kiadás
17:30 Rendet teszünk
18:00 Hatóság vendégünk
18:50 Sztárok
19:58 Híradó
21:00 A parlament
21:35 70 millió ok
22:50 Életjátszmák

DUNA TV
06:25 Gazdakör
07:00 Kárpát expressz
07:35 Sparski Ekran
08:00 Unser Bildschirm
08:35 Határtalanul magyar
09:00 Pannon expressz
09:35 Térkép

10:10 Mesélő cégtáblák
10:35 Emily
11:25 Szelek szárnyán
12:15 Rózsák harca
13:00 Híradó
13:25 Kívánságkosár
15:25 Pocok, a motoros
16:00 Voyager
16:30 Hungarikumok
17:00 Kevés pénzzel Európában
17:30 Térkép
18:05 Váratlan utazás
19:00 Híradó
19:35 Közbeszéd
20:05 Bűvölet
20:35 Öregberény
21:50 Szelek szárnyán
22:50 Privát kopó

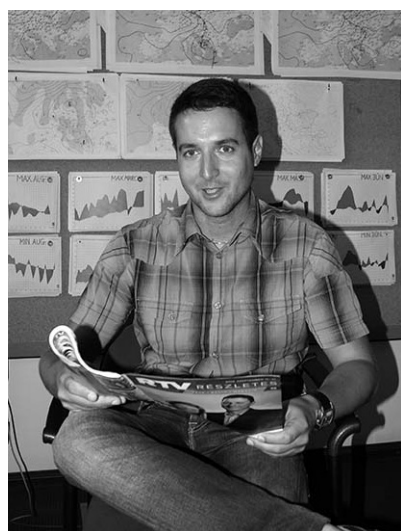
Sok szeretettel az Új Kelet olvasóinak!

Üveges Zoltán főállásban az Országos Meteorológiai Szolgálatnál dolgozik veszélyjelző- és repülésmeteorológusként. A nézők 2011 novembere óta tekinthetik meg időjárás-jelentéseit a képernyőn.

Hétfőn magunkat és a szakmánkat ajánlom figyelmükbe. Az Időjárás-jelentés napról napra változatos beszédtemát biztosít, s közérdeklődésnek örvend. Általában beválnak jóslataink, de nyáron és a télies időszakban néha mi is tévedhetünk. A nagy melegben kiszámíthatatlanok a zivatarok, a hideg évszakban pedig a hó előrejelzéseink borzolhatják a közvélemény idegeit (Duna 19.30).

Kedden az Őrjárat az égen magyar tévéfilmsorozaton nosztalgizhatunk (Duna 12.05), vagy Az életmentő – Semmelweis Ignác igaz története című magyar dokumentumfilmre kapcsolhatunk. Sokat említjük a híres tudóst, de keveset tudunk róla. Érdeklődéssel olvastam életútját, harcát a kórházi higiéniaért. Megelőzte korát, felfedezési egykor közönybe fulladtak, ma látjuk igazi nagyságát (Duna World 18.25).

Szerdán a Kevés pénzzel Európában spanyol filmszéria Berlinben játszódó epizódját láthatjuk. Barátaim gyakran beszélnek a tradíció és a dizájn városáról, ahol a hagyományos német precizitás mind az építészetben, mind pedig a közlekedésben megjelenik. Még soha nem voltam a német metropoliszban, de az útiterveim között szerepel (Duna 17.00).

Heti csillagjósolás

Kos (03.21.-04.20.)

Kedves, megnyerő stílusával most sokakat meghódíthat, ami jó. Az üzleti életben az előrehaladás, a szerelemben a stagnálás, avagy stabilitás lehet jellemző. A kettő ráadásul összefügg.

Bika (04.21.-05.21.)

Jó hír, hogy a szerencse és a szerelem nem hagyják el. De nem is kell túl messzire menni, ha keresni akarja: mindkettő az otthonában várja. Ha eddig még nem tudta volna, hogy micsoda kincs van a birtokában, most végre ráébredhet.

Ikrek (05.22.-06.21.)

A régi életcélok most üresnek tűnhetnek, új kihívásokra vágyik immár. Ez a megújulás érintheti a szerelmi életét is, de ez nem jelent feltétlenül új kapcsolatot. Az azonban bizonyos, hogy akár régi, akár új szerelemben éli meg e hónapot, az nagyon pezsgő és változatos lesz.

Rák (06.22.-07.22.)

A kedvessége, személyisége bája most sokakat elbűvölhet, és nincs is ebben semmi rossz. A baráti társulások jók, és segítségére is lehetnek ebben. De azért óvakodjon a közös üzletektől!

Oroszlán (07.23.-08.22.)

Habár a karrier és a pénz házaiban található bolygókonstelláció jelzi, mire is koncentrál mostanában, azért van valami, amiről tilos megfeledkeznie: a saját céljai. A munkáját addig élvezzi, amíg hivatástudattal úzi.

Szűz (08.23.-09.22.)

A jegyében járó Vénusz ébreszti fel önben újra a szerelmes kedvet: az őszi virágokkal együtt a szíve is újra kivirágzik, mindegy, hogy hány éves is ön.

Mérleg (09.23.-10. 22.)

A szerelemben kedvező napokra számíthat a hét második felében, de leginkább csütörtökön és pénteken. Használja ki a lehetőségeket! Munkával el lesz látva, és mostantól a kapcsolataira is jobban kell koncentrálnia.

Skorpió (10.23.-11. 21.)

Az érzéki szerelmet egy Skorpiónál sohasem lehet elválasztani a lelki szerelemtől: ha eddig ezt nem így gondolta volna, most rá kell döbennie az igazságra. Minden, amit a testével művel, hatással lesz lelkiségére, és viszont.

Nyilas (11.22.-12.20.)

Úgy tűnik, a társával való kapcsolatában immár semmire sem megy a szokásos halogató-beleegyező, mérlegelő taktikájával. Vannak dolgok, amikben a sarkára kell állnia végre.

Bak (12.21.-01.19.)

Egy különös, különleges emberrel hozza össze a sors, és az eddig megszokottól oly eltérő lény egyre fontosabbá válhat életében. Engedjen a szokatlan érzésnek, hagyja magát új utakra csábítani!

Vízöntő (01.20.-02.18.)

A szerelemtől elmondható, hogy ne akarja ráerőszakolni magát senkire. Ha valakinek igazán fontos ön, akkor úgyis keresni fogja a társaságát.

Halak (02.19.-03.20.)

A távolság most nagy reményekkel kecsegtet, de azt is figyelembe kell vennie, hogy egy külföldi munkára rámehet a társkapcsolata. Nagyon meg kell fontolnia mindent, mielőtt döntene. És még a megfontolás is kevés, mert a körülmények folyton változnak.

A TELEVÍZIÓK MŰSOR SZERKESZTŐSÉGEI FENNTARTJÁK A JOGOT, HOGY ELŐZETES BEJELENTÉS NÉLKÜL VÁLTOZTASSANAK MŰSORRENDJÜKÖN!

A **Kol Jisráel** magyar adását élőben izraeli idő szerint 21 óra 45 perctől 22 óráig sugározzák a héber nyelvű „Reka” adón a legjobb minőségben. Meghallgatható a rádiókészülékek ultrarövidhullámú (FM) sávjában, az alábbi frekvenciákon:

Észak és Középső Galilea - FM 88.5, Észak-Izrael és Cfát környéke - FM 94.4, Haifa peremvidéke - FM 88.8, Haifa belvárosa - FM 93.7, Haifától délre - FM 101.3, Netanja és a Jordán völgye - FM 104.8, Tel Aviv és körzete - FM 101.3, Jeruzsálem - FM 101.3, Beér Seva - FM 107.3.

Az adás interneten is követhető: a <http://www.intkolisrael.com> címen. A kábeltelevíziós hálózatokon is meghallgatható: HOT 312-es csatorna, YES 748-as csatorna.

SZOMBATI NAPTÁR

2014. szeptember 12.
5774. elul 17.

Gyertyagyújtás:

Jeruzsálem 18:14
Tel-Aviv 18:29
Haifa 18:20

A szombat kimenete:

2014. szeptember 13.
5774. elul 18.

Jeruzsálem 19:25
Tel-Aviv 19:27
Haifa 19:27

KITÁVO

VALUTAÁRFOLYAMOK

USA dollár 3,6090 sekel
Euro 4,6536 sekel
Angol font 5,8180 sekel
Svájci frank 3,8579 sekel

ÚJ KELET FÜGGETLEN HETILAP

Főszerkesztő:

Erős-Hajdu Szilvia

Felélős kiadó:

Chaia Edri

Eheti számunk szerzői:

Avi ben Giora
Balázs Ibi
Breuer Péter
Halász András
Halmos László
Halmos Sándor
Keller Tibor
dr. Kende György
Krasznai Éva
Nagy Tímea
Peer Gideon
Róna Éva
Sándor Judit
Schnapp Lea
Singer Arje
Surányi J. András
Tarr Miriam

Tördelés:

Sly Design

A szerkesztőség címe:

49472 Petah Tikva
Ahad Haam 11.

Tel: 052/7265-631

Fax: 077/7282-750

e-mail: ujkelet@gmail.com

Hirdetés és előfizetés:

050/534-5041

Nyomda:

Hádfusz Hechadás Ltd.

A szerkesztőség nem felel a hirdetések tartalmáért. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Negyedszázados barátságban

Szeptember 18-án lesz a 25. évfordulója annak, hogy aláírták a diplomáciai kapcsolatokat újrafelvételéről szóló egyezményt Budapesten, előzetes bejelentés nélkül, de hosszas előkészületek után. Annak idején azért szakították meg a kapcsolatokat, mert 1967-ben, a hatnapos háború idején a Szovjetunió nyomására erre a lépésre kényszerültek a keleti blokk államai.

Az elmúlt 25 évben elsősorban innovatív ágazatokban - például a gyógyszeriparban, az egészségügyben, a mezőgazdaságban, a turizmusban és az élelmiszeriparban alakult ki szoros együttműködés a két ország között. A régióban Magyarország messze vezet az izraeli befektetések szempontjából, több száz izraeli diák tanul az országban, és egyre több magyar diák is van Izraelben.

A jeles évforduló tiszteletére a Magyar Posta emlékborítékot adott ki, melyet a magyar külügyminisztériumban mutattak be. Az eseményen résztvevő Ilan Mor, Izrael budapesti nagykövete hangsúlyozta: a

Magyarország és Izrael közötti barátság nemcsak a gazdag közös múlt, történelmen alapul, hanem azon is, hogy a két ország a jövőben is együttműködik.

A diplomata kifejtette: az emlékborítékon Izrael és Magyarország zászlaja szív alakban megformázva látható, és az elmúlt 25 évben ez a szív dobogott a két országért, az együttműködésükért. Először 1989. szeptember 18-án, a diplomáciai kapcsolatok felvételének napján dobant meg ez a szív, ezt az eseményt Izrael sosem felejt el - mondta.

Ilan Mor kijelentette: az elmúlt 25 évben sikerült olyan szerteágazó és erős kapcsolatot kiépíteni, amely nemcsak a

két ország kormánya, hanem a népei között is létezik. Ezen időszak alatt csaknem minden kétoldalú megállapodást aláírtak, amelyet két baráti ország aláírhat - vélekedett, hozzátéve: ezen egyezmények középpontjában az oktatás, a tudomány és a kutatás áll.

A nagykövet arról is beszélt, hogy a magyarországi zsidóságnak fontos és különleges értéke van a kétoldalú kapcsolatokban, az innen elszármazott és ma Izraelben élők szintén segítik a kapcsolatok fejlődését. Úgy vélte, a két ország közti kereskedelmi kapcsolatokat bővíteni kell, és el kell mélyíteni az együttműködést a mezőgazdaságban és az innovációban.

Ilan Mor kitért arra, hogy idén van a magyarországi holokauszt 70. évfordulója, és Izrael nagyra becsüli, hogy a magyar kormány az idei évet holokauszt-émlé-

kévvé nyilvánította, ez fontos és bátor döntés. A nagykövet méltatta Áder János köztársasági elnök Auschwitzban és Navracsics Tibor miniszternek a Tom Lantos Intézet tavalyi rendezvényén elmondott szavait,

ugyanakkor felhívta a figyelmet, hogy az egész magyar társadalomnak emlékeznie kell, mi történt a múltban, hogy így tekinthessen a jövő felé, mert így megállíthat minden antiszemita villongást. A magyar kormány és társadalom meg fog birkózni ezzel a kihívással - hangoztatta.

A Magyar Posta Zrt.-nek már eddig is több izraeli, illetve zsidó vonatkozású kiadványa volt: emléklapot adtak ki a magyar-izraeli diplomáciai kapcsolatok újrafelvételének 20. évfordulójára, bélyeget adtak ki a magyarországi zsidó művészetről, a magyarországi zsinagógákról, Raoul Wallenbergről, továbbá a holokausztra emlékezve is. **mti**

Újévi koncert a Dohány-ban

Nagyszerű újévi kántor koncertben részesült a Dohány-utcai zsinagóga nagyszámú hallgatósága szeptember 1-én a Zsidó Nyári Fesztivál műsor-áradatán belül. Fekete László, a Dohány-utcai zsinagóga főkántora, Nógrádi Gergely, a Budai Körzet kántora, Zucker Imánuel, a Hunyadi-téri körzet kántora adott nagyszerű hangversenyt Dobszay Péter (orgona) és Neumark Zoltán (zongora) közreműködésével. A kántorok részben szólóban, részben duettben és trióban, valamint a vendégekkel együtt adták elő Honegger, Singer, Lewandowski, Lisznyai-Blumenthal, Weil, Rosenblatt, Finkensteil szerzőktől származó dalaikat.

Meglepetés is volt: a Jerusalem Academy Chamber Choir 30 tagja Stanley Sperber karnagy úr vezetésével énekelt nekünk részben kortárs izraeli zeneszerzők dalaiból, részben általunk is ismert zsidó dallamokat, valamint egy Kodály-feldolgozást. Elhangzott még Aldema: „Shalom Aleichem”-dala, a Kleinhaus „Szól a kakas már”, és a Shemer: „Jerusalem shel Zahav” is. A hangverseny a résztvevőket méltán megillető nagy ünneplésével ért véget.

Dr. Hámori-Heffner Éva

ILLÚZIÓK NÉLKÜL

Tizenhárom éve, ezen a napon az al-Káida összehangolt öngyilkos merényletsorozatot követett el az Egyesült Államokban. A terroristák az USA fő jelképeinek számító épületekbe vezettek bele szándékosan személyszállító repülőgépeket. Az akcióknak csaknem háromezer halálos áldozata volt, többségükben civilek. Az Egyesült Államok válasza a terrorizmus elleni háború megindítása volt, melynek első lépéseként megszállták Afganisztánt, hogy térdre kényszerítsék az al-Káida tagokat rejtegető tálibokat. A 9.11 néven elhíresült merényletsorozat kitervelőjét, Oszama bin Ladent ugyan tíz év után sikerült likvidálni, de a terrorizmus elleni harcban a Nyugat azóta is vesztesre áll. A kesztyűs kéz és a pluralizmus egyaránt hatástalannak bizonyult. A terrorizmus nem eltűnt, hanem soha nem látott mértékben megerősödött az elmúlt években.

Mostanra úgy tűnik az illúziók ideje lejárt, végre a világ kezdi felfedezni, a sokéves tolerancia, a jótékony félrenézés csak vérmesebbé tette az iszlámot a világ minden pontján. A dzsihadisták ma a vallás nevében, évszázadokkal ezelőtti hitelvek alapján, de nagyon is mai eszközökkel, kvázi a Nyugat által szponzorálva, és egyre nyíltabban pusztítanak el mindent, ami különbözik az általuk képviselt értékektől. Lássuk be, veszélyben a világunk.

Egy évtizednyi hatástalan harc után ma már világos, hogy az önvédelem eszköze ezúttal nem lehet a demokrácia és a tolerancia. Eljött a héják ideje.

Erős-Hajdu Szilvia

Ha bármely városban nem talál Új Keletet hívja a B&R céget, ahol megmondják **HOL KAPHATÓ AZ ÚJSÁG**
Telefon: 03-607-0707